

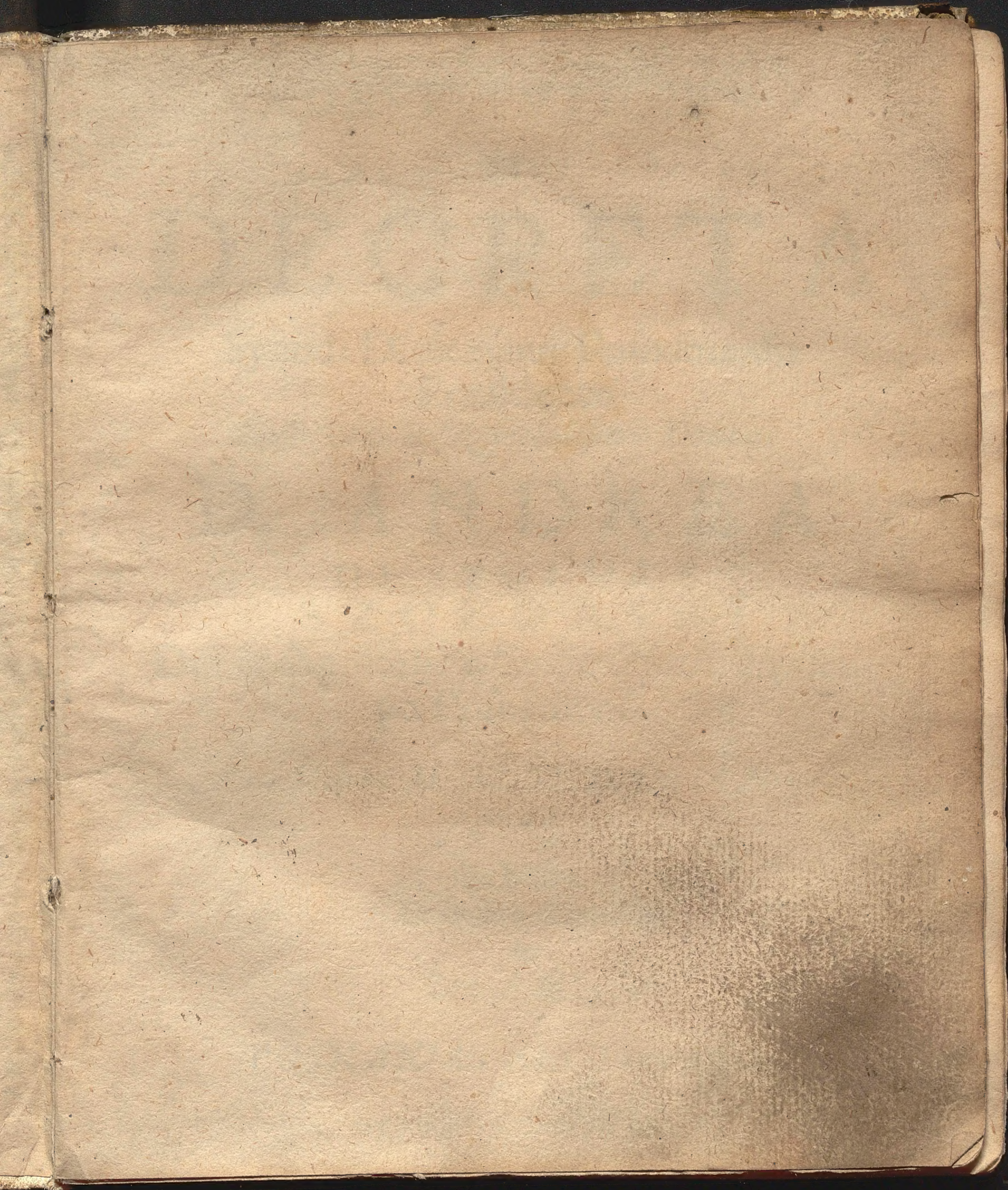
XXIV. 2. 67.

~~2982. Franco.~~

VIII.

f. 7.

1212.

705

CONSTITVTIONES
&
DECRETA

Synodi Diœcesanæ Posnaniensis
Præsidente

Illustrissimo ac Reuerendissimo Domino,

D. ANDREA

DE SZOLDRY

SZOLDRSKI

Dei & Apostolicæ Sedis Gratiâ Episco-
po Posnaniensi.

*Anno Domini M. DC. XL. II. Die IX. Mensis
Septemb.*

Inchoatæ,
Et triduo celebratæ
In
Cathedrali Ecclesia.

POSNANIAE, Anno Domini 1642.

BIBLIOTH. UNIV.

18179.I

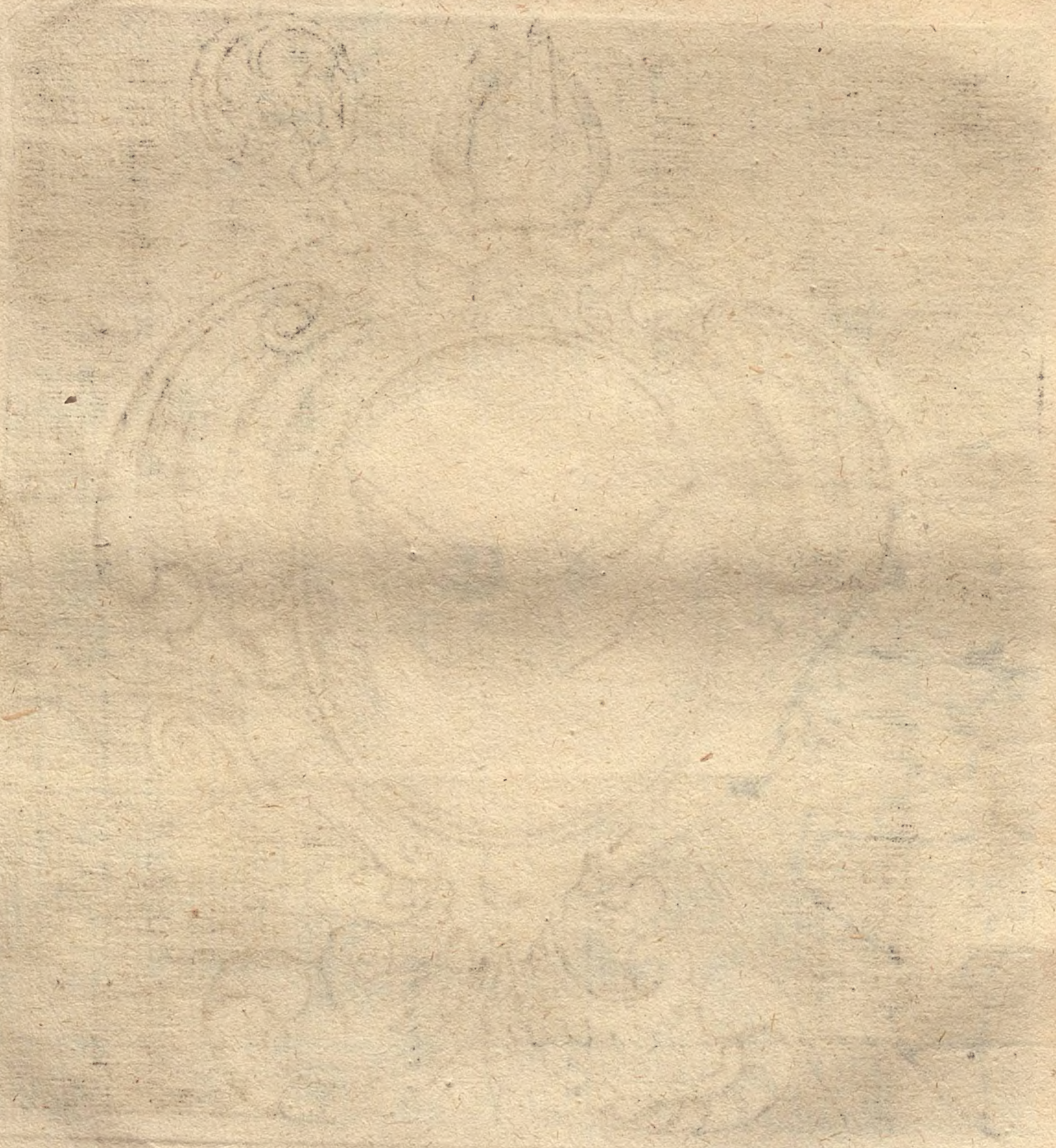
INSTEMMA
ILLVSTRISSIMI.

*Non prius hoc fungor Synodus Sacramunere, Romā
Quam lucundinus Praeses adesse velet,
Adfuit; & Clero circum me fulsit ouanti
Causa fuit tanti sed ratis ista boni.*

IN THE

WESTERN

OF THE

LIBRARY

A N D R E A S

S Z O Ł D R S K I

Dei & Apostolicæ Sedis

Gratiâ Episcopus Posna-
nienfis &c. &c.

*Vniuerso Clero Diœcesis Nostræ Posnaniensis, Consacer-
dotibus & Fratribus Nobis in Christo Dilectis,
Salutem in Domino.*

Quantumuis probè sciamus Consacer-
dotes Charissimi, ea omnia, quæ in
nuperrimè peracta Synodo, mutuo confi-
lio & assensu ad Sacrorum Canonum præ-
scriptum laudabiliter sanximus, melius a-
nimis singulorum imprimi, quàm chartæ
posse mandari; frustra enim præla fatigas-
se vi-

Te videamur, si, quam beneficio ipsorum,
publici Iuris facta lucem aspiciunt, eâ ipsâ
in animorû recessibus immeritò careant.
Quo tamen certiùs à quotidiana suâ me-
moria, (cuius sensum in mortalib⁹ tener-
rimum esse, præproperèquè consenescere
scimus) non exulent, fecimus, vt luci ex-
posita, vestris non solùm vsibus, sed etiam
emolumentis seruirent. Quæ tùm vberri-
mè vos reportaturos existimabitis, cùm
Acta & Constitutiones præsentis Synodi,
non manibus tantùm, verùm & pectorib⁹
amplectemini. nō ignari, his a Nobis Ani-
marû vestrarum lucra quæri, quæ serò, aut
nunquã Nobis obuētura sperabimus, si ex
ipso Sacrarû Sanctionû fonte, Sanctorum-
què Patrû Traditionib⁹ desumptæ Leges,
animos non tingent fecundius, adeòquè
sine fructu legentur. Quod triste ac infau-
stum Pastoralis Nostræ sollicitudini omen
longè absit à Nobis; faxitque Deus, vt pre-
cioso

cioso vnigeniti Filij eius sanguine acqui-
sita Ecclesia, matura ac exacta eorū omni-
um quæ hic condita sunt, obseruatione
firmetur conserueturq; . Legetur itaq; ex-
porrectis à vobis frontibus sacer hic, ex-
ploratarum nuper mentiū nostrarū, (quē
Deo & Ecclesiæ iunctā simul operā par-
turiuimus) foetus, quem in lucem editum,
tum demum gloriosè laudabiliterq; enu-
trietis, vbi ipsum vestris in finibus piè san-
ctèq; altū & educatū, in suaues maturosq;
Diuinæ Gloriæ fructus excrefcere feceri-
tis, euentuq; ipso comprobaueritis, Leges
à Nobis, vt seuera probitate condi, ita ala-
cri facilitate posse supportari. Quod Nos
omnes facere Deus, in omneq; opus bo-
num abundare concedat per gratiam,
suam.

SER.

Sermo Illustrissimi

AD

SYNODVM.

Minùs necessarium arbitramur Consacerdotes Charissimi, longiori vos sermone alloqui, seriùsq; quàm oportuerat indictæ à Nobis Synodi recensere rationes, cum & profectio Nostra in Urbem, Sacrorum Liminum visitandorum causâ, & frequentes ultra solitum post reditum, Comitiorum Regni, celebrationes, quibus ex officij debito, Ecclesiæquè & Reip: bono, adesse tenemur, facile Nos apud omnes excusatos faciunt, & immunes ab omni reddunt negligentiae culpa. Nunc quoniam ipsa Ecclesiasticae disciplinae necessitas, quæ à veteri Maiorum instituto magna ex parte defecisse videtur, reformationē in hac Diœcesi omnino necessariam ostendit, scientes verò quòd adhibitis consultationibus (quæ sunt tanquàm animæ corporis) firmius & stabilius omnia procedant, idèd tum imitati ea in re S. Benedicti exemplum, tum Decretis Sumorum

rum

eum Pontificum obediētes, vos omnes ad præsens consi-
 lium vocauimus, ut vestrâ prudentiâ & consilio adiuti, ac
 imprimis desuper Diuinâ gratiâ illustrati, vberiore con-
 siliorû fructum uniuerso Diœcesis Clero & populo adfera-
 mus, Diuinæ Maiestati supplicemus, ut ea quæ rectum iu-
 diciū euertere solent, quæq; animam ita occupant, ut ve-
 ra cognoscere nequeat, omnemq; in dicendo eripiunt liber-
 tatem, procul à Nobis auertat, ne in vacuum laboremus,
 sed ea, quæ ad Summi Dei honorem & cultum, ipsiusq;
 Ecclesiæ amplitudinem & Maiestatem pertinent, pu-
 rissimo cordis affectu decernamus, ac unanimi consensu
 nostro constituamus. Qui Ordinē sacerdotalē, rē tam san-
 ctā tamq; Diuinam, iuxta mensurā harum rerū caducarū
 metiri aliquando cogitaret, is solem à luna, ceterisq; infe-
 rioribus astris, lumen suum mutuare contra naturam &
 omnem rationem asserere cogeretur. Ita enim Deus ex-
 cellentiam Sacerdotalis dignitatis honore decorauit, ut eā,
 inter se & homines, mediatricem esse voluerit, Princi-
 pemq; populi appellarit. Cum autem Principis sit onus in-
 uigilare, & securitati sibi subiectorum populorum prospi-
 cere, pro Christi grege excubare, ingruentibus malis Ec-
 clesiæ, remedium salubre & aptum excogitare, ne a Di-
 abolicæ iniquitatis versutia populus circumueniatur, iis
 armis omnes nos uti oportet, quibus hostem nobis innatum
 debellemus, de eoq; trophæa & triumphos reportemus. Ma-

gnam

gnum profecto generi humano bellum instat quotidie Con-
sacerdotes Charissimi, in quo gerendo ante alios, uti Ante-
signani, quibus in Ecclesia varia distributa sunt munia, &
diuersimode aliis atque aliis communicata, quod tanta moli
sustinenda melius sufficere valeamus, praeedere tenemur.
Vocati sumus à Deo non ad otium, non ad quietem, non ad
delicias, sed ad labores, ad curas, ad vigilias pro Christi
nomine, & salute populi perferendas. Considerate itaque
obsecro Moysen, quem Deus Principem populi sui consti-
tuit, & animaduertetis ipsum fuisse vocatum, non à quiete,
nec ex Palatio Pharaonis, sed à labore, de pecoribus solictum,
& minantem gregem ad interiora deserti. Videte
Dauidem virum secundum cor Dei, qui cum pascendo gre-
gem, luctatus fuisset cum ursis & Leonibus, sustulit eum
Dominus de gregibus ouium, de post fatantes accepit
eum: & ipse Saul Rex lib. 1. Reg. cum filiam suam natu-
maio rem, illi in uxorem dare promississet, non aliud tanti
sponsalitijs onus adiecit, nisi assiduitatem pugnandi in bel-
lis Dei, & gerendi sese strenue in omnibus consuetibus eius.
Ecce filia mea maior Merob, ipsam dabo tibi uxorem,
tantummodo esto vir fortis & praeliare bella Domini
Nomen igitur omnes Confratres mei, dedimus militiae Cae-
lesti, facti sumus generi Dei in sortem ipsius electi, ac-
cepimus ab eo sponsam diuitiis affluentem, hoc est Ecclesi-
am, ut faciamus in terra pro implendo caelo prolem Diui-
nam

nam, ex qua sint in Regno coheredes Christi, heredes Dei. Quapropter non otia dum, sed laborandum nobis est, confli- gamus strenue, fatigemus nos in bellis Dei, simus viri for- tes, et praeliemur bella Domini. Bella autem ista, pro qui- bus hanc altissimam dignitatem adepti sumus, sunt, primum bella Ciuilia, sensuum videlicet contra Spiritum, vitiorum contra virtutem, quae expugnare conantur corda fide- lium, & prouocare videntur ad duellum. Ecclesiam, ad corrumpendum eam, in particularibus Christi militibus. Deinde sunt bella externa Hereticorum & falsorum dog- matum, quae furtim, his praesertim nostris temporibus spar- guntur in purissimis campis Ecclesiae, ut eos impleant tribu- lis, & spinis. Sunt & bella spiritualia Demonum, qui semper circumeunt gregem Christianum, ut deuorent & mittant in stomachum inferni. Contra haec omnia, in die nostri sponsalitij facti sumus omnes, Duces, Praefecti, Capitanei exercitus Christi, quibus Deus ipse cum sponsa nostra Ecclesia hoc comisit negotium, & benedixit dicens, Estote viri fortes, & praeliamini bella Domini. Inter haec autem bella à nobis recensita, omnium fortius & pericu- losius imminet continue contra Demones, qui nec fœdera unquam admittunt, nec ullum (teste Apostolo) conce- dunt armistitium. Non est (inquit) nobis collucta- tio aduersus carnem & sanguinem, sed aduersus Prin- cipes & Potestates, aduersus mundi rectores tenebra- rum

B ij

rum harum, contra spiritualia nequitiae in Caelestibus.
Causa verò belli gerendi, (ait Chrysostomus) non de pe-
cuniis, non de gloria, non de terrena substantia, sed propter
manicipationem, & pro caelestibus geritur bellum. Sum-
mo igitur studio expendere nos oportet, non solum quale sit
istud bellum, quàm durum quàm insensum, in quo nec Duces, nec
Praefecti, nec miles ipse sine periculo suotari potest. Verum,
an Nos etià militiae huic adscripti proprio officio satisfaci-
amus & pro caelestibus decertemus, an cogitemus de vul-
neratis, occisis, & iacentibus in campis, a sagittis & ar-
mis inimicorum percussis, curamque eorum habeamus? fate-
bimur certè aliter atque aliter apud nos rem se habere, quan-
tò enim serotini a primis, tantò ab antiquis distamus vitae
merito, illi erant Domino seruientes spiritu feruentes, nos
autem tepidi et nauseam facientes. Diuus Hieronymus
in principio sermonis V. de Lapsis, statum sui seculi deplo-
rans, omnium malorum causam in deprauatam vitam
Sacerdotum confert, quod videlicet Ecclesiastici viri à
disciplina Apostolica defecerint, quod veterem feruorem postpo-
suerint, quod ignem, qui in altari semper arderet, non nu-
truerint, nec ligna per singulos dies subiecerint. Nobiscum
(proch dolor!) idem fieri videmus, longè enim desciuimus
ab instituto Maiorum nostrorum, quærimus omnes ferè
quæ nostra sunt, non quæ IESU Christi. Ipsa quoque Ec-
clesiasticae dignitatis officia, in turpem quaestum & tene-
brarum

brarum negotium transiére, nec in iis animarum salus, sed
luxus queritur diuitiarum, propter hoc tondemur, propter
hoc frequentamus Ecclesiam, Missas celebramus, Psal-
mos decantamus, Fructus quippè S. Ecclesiæ (ut ait S.
Gregorius) in stipendio quotidiano percipimus, sed tamen
pro æterna Ecclesia sine fructu laboramus. Dereliquit
nos prorsus vera pietas, successit idolorum seruitus, &
irritamentum omnium malorum auaritia, quæ si mentem
alicuius inuasit, ita illam occupat, ut ad quæcunq; in-
digna illum vehementius exstimulet ac impellat. Quis
quæso (teste S. Bernardo) modò Laicorum auidius qua-
rit temporalia, & ineptius utitur acquisitis quàm Cleri-
ci? Successit adhuc maximum Luxuriæ vitium, in cuius
voraginem quotidie quàm plurimi prolabuntur: cuius ori-
ginem cùm indagare voluerimus, nemo est qui inficias eat,
illud vel maximè oriri ex intemperantia ciborum & potus,
quæ postea peruersitatem generat carnis, & castitatem
omnibus, sed maximè Ministris Ecclesiæ Altaris necessari-
um tollit, quorum vita secundum D. Augustinum, aliorum
deberet esse cruditio, & assidua salutis prædicatio. Tales
enim decet De minū habere Ministros, qui nulla contagio-
ne carnis corrumpantur, sed potius continentia castitatis
splendeant, & toti honestis exemplis in populo fulgeant.
Peruersitas autem ista carnis tanta est, ut si indulgenti-
us & mollius nutriatur, recalcitret & ferocior eua-

dat. Nec mirum, præsertim cum cor hominis sit veluti
materies ad concipiendum ignem parata, cui si per occa-
sionem apponitur, flamma comburit absq̃ dubio minus
etiam volentem. Quid aliud est ignis nisi ebrietas vi-
tiusq̃ intemperantia, quibus pars nobilissima animæ ratio,
ita obruitur, & obscuratur, ut suas nequeat operationes e-
xercere, quinimodò motus & perturbationes in ea existen-
tes insolescunt, & indomitæ efficiuntur. Audiamus A-
postolum dicentem; Non est regnum Dei esca & potus,
non byssus & purpura, quoniã diues his omnibus abundans
descendit ad infernum. Hi itaq̃ sunt morbi nostri, quibus
non sine graui secularium scandalo, potissimum labora-
mus. Hi næui, ex quibus mala omnia oriuntur, & pecca-
torum spine producuntur. Hæ labes, quæ inquietant cor,
& mentem nostram quotidie distrabunt, nec bella Domi-
ni in his castris commodè præliari sinunt, quin potius in-
ter pendentium undiq̃ hostium fulgurantes hastas, & cir-
cumuolantia spicula, tanquam finito iam bello, & trium-
phato aduersario, arma proiicere iubent, ut qui contrâ ini-
micos Crucis vires nostras exercere debueramus, in poti-
bus & ebrietatibus pugnemus, vacemus otio, obruamur
à crapula, vitamq̃ degenerẽ in immunditiis transigentes,
nomen & officiũ militiæ dehonestemus. Sacros Religiosorũ
Ordines, qui ab æstu seculi veniunt fatigati, ut in Monaste-
riis Verbo Dei & in Orationibus, Psalmis, & Canticis spiri-
tuali-

tualibus, requiescant, præterire quoque nobis hic non licet,
quoniam & illi eo proposito sacre militiæ nomina dede-
runt, ut placeant cui, se probauerunt, renunciantes unus-
quisque omnibus quæ sunt eius, & quæ plerumque implicant &
præpediunt ad obtinenda, non ista propria temporaliter transi-
tura, sed in æternum mansura communia. Fatemur (te-
ste Bernardo) chorum istum Religiosorum florem esse &
lapidem pretiosum, inter ornamenta Ecclesiastica, cuius
insignia labor videlicet & latebræ, Obedientia, Humilitas,
& voluntaria Paupertas, vitam solent nobilitare Mona-
sticam, sed hodiè in plerisque vix umbram aliquam horum
habemus, videmus enim sæpissime nonnullos post spretam
seculi pompam, in schola Humilitatis, superbiam magis ad-
discere, & impatientes amplius fieri in Claustris quàm fuis-
sent in seculo, videmus titulo sanctitatis sibi in scripto
non conuersatione alios, sed professione nomen tantum de-
mutasse, vestem tantummodò non mentem exuisse, ac si
ignorarent conscientiam puram & mentis munditiam, a-
biectionem propriæ voluntatis, inflammationem charita-
tis in Christo, non verò Cucullum aut amplam Coronam per-
fectum facere Religiosum. Assumptio religiosi nomi-
nis (inquit Saluianus) sponsio est deuotionis, ac per hoc
tantò quispiam plus debet opere, quantò quis promiserit
professione, quo enim nitidiores sunt manus, eò grauius
quoque

quoque minor in eis neuis offendit & pretiosam ve-
stem exigua quouis macula turpius decolorat. Verum
redeamus in portum unde soluimus, finemque iam cepto
sermoni faciamus. Hortamur itaque omnes vos Charissimi
in Domino, qui nos fecit homines, & cuius beneficio vi-
gentes sensibus, valentes viribus, affluentes opibus sumus,
nolite in hac arumnosa vita, in his moribundis membris, sub
hac sarcina corruptibilis carnis thesaurizare vobis iram
in die irae & reuelationis iusti iudicii Dei. Spem totam ve-
stram ponite in Domino, iuxta Apostolum, in tribulatione
patientes. Reputetis summam vanitatem ac insaniam
hominem mortalem, arumnosam vitam mutabili spiritu et car-
ne ducentem, tot peccatis oneratum & tentationibus sub-
ditum, tot corruptionibus obnoxium, confidere in virtute
sua ut beatus sit, quando ne illud quidem quod habet in
naturae suae dignitate praecipuum, id est mentem atque ra-
tionem, potest vindicare ab erroribus, nisi Deus ipse ad-
sit lux mentium. Petamus ab eo virtutem, quam huius
vitae mala superemus, nullaque feditate maculemur. Am-
bulemus dum habemus diem, ut ad Deum conuersi ver-
bo eius, quod verum lumen est ne nos tenebrae compre-
bendant illustrari mereamur. Contemnamus irritamenta
huius seculi, quae veneno suo dulcia melle miscent, & vi-
ciosa alimenta lethali amaritudine commutant. Pastores
sumus

sumus gregis Domini, non cessemus impinguare pecus bonis exemplis, & nostris magis, quàm alienis, ut melius proficiat. Attendamus nobis, quicumq; opus ministerij huius sortiti sumus, attendamus inquam nobis, & pretioso Deposito, quod nobis creditum est: vigilemus ad custodiam, à vi Tyrannorum, à fraude Hæreticorum, à tentationibus Demonum. Studeamus ornatui in bonis operibus, moribus, & orationibus. Intendamus pastui in pascuis Scripturarum. Non simus Pastores mercenarij. Pensemus cuius damnationis sit, sine labore percipere mercedem laboris. Pensemus itaq; cuius sit apud Deum criminis, peccatorum pretium manducare, & nihil contra peccata prædicando agere. Pensemus quod lucrum Deo fecimus, qui accepto talento ab eo ad negotiandum missi sumus. Profitemur nos milites Christi, castra ne deseramus, in quibus nobis etiam turris ædificanda est, illa, de qua in Evangelio Dominus loquitur; in ea quippe stantem & sub armis Verbi Dei militantem, nulla ex parte penetrare ullæ tentationes valent, inde & iacta in adversarium tela graui pondere veniunt, & profecta firmo munimine deuitantur. Sciamus bona quæ possidemus non nostra esse, sed pauperum, & quorum procuracionem quodam modo gerimus, proprietatem nobis damnabili usurpatione non vendicemus. Adhareamus ad extremum

Confratres Charissimi vera viti Iesu, Saluatori nostro
firmo corde in plenitudine fidei, aspersi & abluti ab omni
inquinamento carnis & spiritus, & teneamus spei &
fidei nostrae confessionem indeclinabilem, nec sit quod nos
separare iam valeat à Charitate Domini IESU. Amen.

DECRETA & CONSTITUTIONES Synodi Diæcesanæ POSNANIENSIS.

De Fide Catholica profitenda.

QVONIAM Catholicæ Religionis Fi-
des, sine qua impossibile est placere
D E O, lumen est animæ, fundamen-
tum & radix omnis iustificationis, ini-
tium salutis humanæ; nec solum corde
creditur ad iustitiam, sed ore etiam. fit confessio ad
salutem: proinde dispositioni Sacri Concilij Tridenti-
ni, PII PAPÆ IV. Const: ac Prouincialibus, Diæcesa-
nisque Decretis inhærendo, omnes Dominici gregis
Cij Pasto-

Decreta & Constitutiones

Pastores ad curam animarum ac alia Beneficia, cum cura, & sine cura, Officium prædicationis, Præfecturas Scholarum, etiam priuatam institutionem iuuentutis vocatos, ad professionem Orthodoxæ Fidei adstrictos esse volumus: monemusque in Domino sollicitè, ut omnes subditi, pueri, rudes, & simplices, rudimentis fidei, Oratione Dominica, salutatione Angelica, Symbolo Apostolorum, nec non Decalogi & Ecclesiæ præceptis, de Mysterio Sanctissimæ Trinitatis, Incarnatione Domini nostri IESU CHRISTI, de virtute Sacramentorum, & quæcunq; omnes discretæ ætatis sub mortali peccato explicitè credere debent, instruantur; nullusque ad suscipiendum de sacro fonte infantem, Matrimonium contrahendum, Sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum sumendum, qui hæc saluberrima Christianæ doctrinæ rudimenta ignorent, admittatur. Præcipimus item, ne de rebus Fidei, per Laicos tam secum, quàm cum aduersariis Ecclesiæ Catholicæ, præsertim inter epulas, conuiuia, fæminas, ac simplices, disceptatio, temerè moueatur. Nec Sacræ Scripturæ verba in assentationem, iocum, contumeliam, impiè sub pœnis iuris & arbitrij Nostri torqueantur. Hæreticorum Scripta, ex quibus mortiferum venenum ad fidelium

hūm perniciem emanat, legere, aut penes se fraudulenter retinere nemo audeat, sub pœnis à iure statutis, videlicet excommunicationis. Idem de libris in Indice prohibitis, intelligendum esse volumus.

De Prædicatione Verbi Dei.

IN saluberrima Diuini Verbi prædicatione muneris nostri onus, & gregis nobis crediti securitatem agnoscetes: volumus, & præcipimus, vt Presbyteri curam animarū habentes, ac Religiosi per Nos approbati & admissi, Diebus Dominicis, & solemnioribus Festis, in Quadragesima, de more & consuetudine, nostras oues pro sua & earum capacitate spiritualibus verbis pascant, easdemque ad frequentationem Verbi Diuini audiendi assuefaciant.

In hoc suo munere nullis subtilitatibus, ad ostentationem ingenij laborent, fabulosis et iocosis sermonibus, quibus inaniter oblectant sensum audientium, pietatem non auferant, & inter verba vitæ, ac veritatis, fabulas ac alias leuitates non interserant: verum interna cū animi sui dispositione, in iis, quæ sunt ad salutē vtilia, versentur, suauis, seriaque grauitate Diuini Verbi præstent.

Decreta & Constitutiones

stantiam ac maiestatem conseruent, vitia, deprauatosque populi mores, postquam solidè intellexerint, prudenter increpent, & virtutes affatim commendent, poenas in scelerum vindictam paratas indicent, in recōpensationem verò pietatis præmia æterna polliceantur, vt his velut rotis tota moles Concionis ad finem suum perducatur. Nulli vnquam hominum statui, aut priuatis personis, per aliquam circumlocutionem incautè detrahant, nec expresse in eas inuehantur, sed eradicationi vitiorum insudantes, se piscatores, non tam verbo, quàm opere esse, aut velle esse positeantur.

Quoniam verò per nonnullos prædicatores abusus Verbi Diuini, præsertim circa elationem funerum exortus cernitur, (calcatâ enim omni obseruantia grauitatis Ecclesiæ, & Sacrorum Canonum, more Hæreticorum, profanæ iactantiæ, & encomia in plateis diuersisque locis adstruuntur. Idcirco prædictum errorem abolentes, decernimus, vt nullus secularis vel Regularis in plateis circa elationem cadaueris, siue alio loco extra Ecclesiam, Concionem faciat; & qui violare hoc mandatum ausus fuerit, suspensionis vinculo subiaceat.

Nec id à nobis probatur, dum in repræsentatione Passionis Dominicæ præpostera quædam ratio ad medita-

Diæcesis Poſnaniæ

ditionem nonnullis in locis adhibetur, eam etenim hodiernis temporibus, deprauati hominum mores, facile in offensiones, riſum, ac ſcandala conuertunt; cui rei & exorientibus exinde animarum offendiculis obuiantes, omnes Eccleſiarum Parochialium Rectores, Religioſosque Concionatores monemus, vt à talibus abſtineant; prædicent verò non ad corporis ſed mentis oculum, ad compunctionemque ſeriam, ex reminiſcentia peccatorum impellere ſtudeant. Tempore porrò Concionis iſtius, in templo tot luminaria ſint accēſa, quot ad omnem ſcandalorum occaſionem euitandam ſufficere prudenter iudicantur.

De Scholis.

Salutem Reip: Chriſtianæ in inſtitutione iuuentutis conſiderantes ſitam eſſe, noſtram ſolicitudinem eò conuertendam eſſe duximus vt adoleſcentium animi, non modò literarum ſcientiâ, verum etiam Religionis Catholicæ doctrinâ, pietate & monitis, virtutum inſtituantur. Inprimis itaque in Ciuitatibus & Oppidis, in quibus ſufficientes fructus pro ſuſtentatione reperiuntur, quantum fieri poteſt in Academiis promoti, vel

Diæccsis Posnaniensis.

vel in Collegio auctoritate Pontificia erectis, eruditi, ad regimen Scholarum recipiantur. In reliquis verò locis probati, maturi, bonæ conuersationis, literis commendati viri scholares cōstituantur, ac facta professione fidei coram Decano Rurali, vel Congregatione, in Ciuitate verò Pashaniensi coram Officio, iuuentutem sibi commissam à teneris annis veræ Religionis scientiâ erudiant, ad vsum Altaris, ministerio, Cantui Ecclesiastico assuefaciant. Diebus verò Dominicis, & aliis festiuis, pomeridiano tempore fidei rudimenta, cultum erga DEVM, reuerentiam erga Parentes, morum honestatem & ciuilitatem edoceant, ac iuxta laudabilem consuetudinem, hymno de S. Spiritu ante studium præmisso, lectiones Angelica salutatio deuotè flexis genibus recitata coronet. Quoniâ verò ad exemplū præceptorū vel maxime, iuuentus cōponitur, ideò Magistri ad virtutē omni labore & sudore præcingantur, tabernas relinquant, in domibus nullos propinent potus, compotationes, ebrietatem, ac incontinentiam euitent, domi & in oppidis sine vllō scandalo & iniuria incolarum viuant, vagos, peregrinos, idiotas, penes se non foueant, nec habitu Clericali, qui non sunt Clerici, cum scandalo Ordinis Ecclesiastici errare & vagari permittant. Atque hæc omnia

Diæcesis Posnaniensis.

omnia ut obseruantia exactiori seruentur, ultra Magistratus, quibus cura Ludimagistrorum incumbit, Parochiis bis in anno Visitationem Scholarum delegamus, qui de bona conuersatione, profectu puerorum inquirent, studeantque ut semel saltem in mense, approbato Sacerdoti conscientiam suam aperiant, qui verò ad idoneam ætatem prouecti fuerint, Sanctissimæ Eucharistiæ Sacramento muniantur, ac de omnibus his Decanos suos foraneos certiores faciant. Prohibemusque sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda, nobis verò reservata, ne quispiam liberos suos & quouis alio modo, prætextuque ad se pertinentes pueros, Hæreticorum scholis, erroribus sub prætextu literarum inficiendos tradat, in quo conscientias Parochorum oneramus, ut de præmissis diligenter inquirent, & ad Nos, Officiumque Nostrum deferant. Volumus item ut similiter de libris Hæreticorum & doctrina diligenter inquirent. Cui Constitutioni etiam nouelli Germani subiacere tenebuntur.

Retinere verò cupientes penes Ecclesias Parochiales exercitium cantus, mandamus ne studiosi Bursarum inuitati cum Parochialibus ad Processiones, prouentus omnes percipiant, sed si simul ad Processiones accesserint, ex æquo distributio diuisio fiat, iniuriatis Scholaribus,

D

laribus,

Decreta & Constitutiones

laribus, ad Nos seu Officium Nostrum pro obtinenda iustitia recurſu non prohibito.

De Indulgentiis

Eſi in conſolationem noſtram, ardoremque deuotionis excitandum, è diſtiſſimo Eccleſiæ Matris noſtræ ſinu, Indulgentiarum Theſauri effodiantur; veremur tamen ne Fideles iis abutantur, dum in Eccleſiis Regularium, tam in Ciuitatibus & Conuentibus maioribus, quàm in Oppidis & particularibus Conuentibus quibuſdam, vnà cum Sanctiſſimæ Eucharistiæ expoſitione publica, citra noſtrâ approbationem, contra Eminentiſſimorum Cardinalium Decreta publicantur, ac Parochis Diœceſis noſtræ idem faciendi facultas per Regulares tribuitur. Ideò Capitula Eccleſiarum Religioſorum etiam Mendicantium, Confraternitatumque ac Congregationum quarumcunq̃ Adminiſtros moneamus, vt intra quatuor Menſes, à præſentis Synodi publicatione, omnium Indulgentiarum Apoſtolica benignitate ſibi conceſſarũ vnà cũ literis aliis deſuper expeditis, notam fidelem ad Curiam Noſtram tranſmittant.

Nec impetratæ, & ad locum vbi promulgari eas oporteat, delatæ, in Eccleſiis quantumuis Priuilegiatis
et exem-

Diæcesis Posnaniensis.

et exemptis, prius publicentur, quàm Nobis seu Vicario Nostro exhibeantur; & tum primùm adhibitis duobus de Capitulo, ad cognoscendam earum legalitatem admissis, populo erudito quid sit faciendum pro fructu earum consequendo, vsui exponentur.

De Altaribus Priuilegiatis, Capellis, & Oratoriiis priuatis.

Gratia impetrata, amplissimis licet & fortissimis comprehensa clausulis, tantum valent, quantum preces supplicantium veritate nituntur. Hinc cum Indulta Altarium Priuilegiatorum pro Defunctis, tum etiam Oratoriorum & Capellarum in ædibus priuatis, quæ sub certo Missarum quotidie celebrandarum numero, aliisque conditionibus inibi expressis, Apostolica & Ordinaria autoritate concessa sunt, deficiente vel minima illorum circumstantia & conditione, nullitati subiacent, quo, piorum hominum intentio facile defraudatur, Ministrantes inibi Censuris Ecclesiasticis innodantur, & suarum Ecclesiarum Parochi graue præiudicium patiuntur. Ideò his obuiare volentes, autoritate Nostra mandamus omnibus, cuiusvis nominis, dignitatis, & conditionis hominibus, vtriusque sexus, etiam exemptione quauis gaudentibus, quatenus sub ex com-

Decreta & Constitutiones

municationis, aliisq; arbitrariis poenis, indulta Altarium Priuilegiatorum pro Defunctis, & Oratoriorum ac Capellarum in ædibus priuatis, Apostolica seu Ordinaria auctoritate concessa, seu à Nobis & Prædecessoribus Nostreis admissa, coram Officio Nostro originaliter exhibeant: ut causis illorum benè examinatis, quæ de iure approbanda erunt, approbentur, & quæ annihilanda, annullentur. Præcipimusque vniuersis Secularibus, & cuiusvis Ordinis Regularibus, etiam exemptis Presbyteris, ne sub eisdem Censuris audeant quouis prætextu Priuilegiatis Altaribus huiusmodi vti, tabellas illorum publicè affigere, nec in Oratoriis & Capellis priuatis huiusmodi, nisi prius habita seu visa admissione Nostra vel Officij Nostri, Missas celebrare; nec ibidem extra casum vltimæ necessitatis, idque sine Iurium Parochialium Ecclesiarum præiudicio, Sacramenta administrare. Quæ quidem admissio, nisi prius legitimè coram Nobis vel Officio Nostreis verificatis conditionibus in eisdem Indultis expressis, tum etiam præuia locorum reuisione, ac diligenti inquisitione causarum legitimarum id requirentium, nullo modo ab Officio Nostro concedi poterit.

De Reliquiis Sanctorum.

GLoriosa Corpora Sanctorum inhabitantis Spiritus Sancti Domicilia, quæ tanquam diuinæ Munificentiae pigno-

Diæcesis Posnaniensis

pignora, viuaque sanctitatis monumenta colimus, ab omnibus Diæcesis Nostræ Parochis, Regularibusque omni veneratione, siue sint argento, siue ligno deaurato clausa, in loco decenti asseruentur. Ad illa ostendenda, ac in Altaribus exponenda, lumina decencia succendantur, aliique solenniores ritus, Sacerdotibus superpelliceo indutis, honorificè adhibeantur; ad custodiam verò Clericus superpelliceo amictus (quantum fieri potest) assistat. Nec præsumant nouas, etiam de Vrbe transmissas sanctorum Reliquias, in Ecclesiam quantumuis exemptam siue Nostra approbatione & facultate admittere. Ne qui verò, in nouis confingendis aut euulgandis miraculis, quæstus, aut inanis gloriæ captandæ occasionem auarè, & ambitiosè captent, grauitè prohibemus. Tabellas insuper votiuas ad latus Imaginum, cum depositione iuratorum testium, super obtenta, Dei eiusque Sanctorum beneficio, gratia, coram Nostro Officio cum adhibitione Theologorum facienda apponi volumus, sub poenis in Decreto Sanctissimi D. Nostri. VRBANI VIII. feliciter moderni, in contra facientes desuper lato expressis Si quis ex Reliquiariis templorum vel Crucibus ausus fuerit aliquam particulam, vel notabiliores Reliquias, eas frangendo, scindendo, & aliquomodo diminuendo asportare, poenæ excommunicationis ipso

Decreta & Constitutiones.

ipso facto subiaceat, Nobis vel Officio Nostro reservata.

De observantia Ieiuniorum.

DVm consideramus, quàm longè ab observantia Ieiuniorum, quæ ad peccatorum nostrorum medicinam sancta Ecclesia instituit, subiectus Nobis populus recesserit, dolemus profectò non leuiter: ideò sciant cuncti, post completum ætatis suæ annum vigesimum primum, ad illorù observantiam, quoad qualitatem, quantitatem, & vnicam refectionem debitam, sub mortalis peccati pœna districtè teneri. Ac vt ritè decenterque illa celebrentur, collatio vespertina non excedat modum. Omnes itaq; Confessarij, Concionatores, Parochi quascunq; personas in quacunq; dignitate constitutas, à luxuriosis diebus ieiunij auertant, ac in Concionibus, Exhortationibus vtilitatem saluberrimi instituti huius commendent, cordibusque fidelium inserant; illi tamen, quos vrgens necessitas, ætatis imbecillitas, aut alia rationabilis causa, ab hac exemerit obligatione, excusantur. Vbi verò laudabilis consuetudo in pubertate pueros ad ieiunia assuefieri inualuit, eandem sedulò observari volumus.

De Cultu Divino & Fæstorum observantia.

Non minori animi cum dolore intuemur observantiam
Fæsto-

Diæcesis Posnaniensis.

Festorum ad verum Dei Opt: Max: cultum introdu-
ctam, per temeritatis & audaciæ iniquos progressus, o-
mni pænè veneratione esse spoliata. Quare pro Of-
ficio Nostro Pastoralis, Diæcesis Nostræ vniuersos Magi-
stratus, Dominos, Capitaneos, in Domino monemus; spi-
ritualium verò bonorum quorumcunque Administra-
toribus, Prouisoribus, Oeconomis, item omnibus curā a-
nimarum habentibus, sub pœnis arbitrio nostro infligen-
dis mandamus ac præcipimus, quatenus procurent, vt
Dies Festi ad celebrandas Dei Sanctorumque laudes po-
tissimum instituti, piè ac religiosè colantur; Patres ac Ma-
tres familias vnà cum familia, quæ commodè venire po-
test, vt Missis (festiuis diebus) integris, Concionibus,
Vesperis, ac aliis Diuinis Officiis intersint, seque in pie-
tatis operibus exerceant, moneant. Mercatus, Nun-
dinas, Foralia Festis diebus intermittant, exerceri-
que minimè patiantur, immò zelo pietatis, & diuinæ gloriæ
nō interturbandæ studio, obuiâ secus faciētibus veniant,
curantes, vt non nisi post absolutionem Diuinorum, si
opus est, peragantur.

Nec id decet celebritatem Festorum, quòd in Op-
pidis & villis concurrentibus ad Festiuitates solenniores
Christi Fidelibus tam in Coemeteriis, quàm extra Coeme-
teria, non solum res necessariae, verùm liquores violenti,
idque

Decreta & Constitutiones

idque etiam tempore celebrationis Venerandi Sacrificij venum exponantur, ac inde multi non gratiam obtineant, sed in turpissimum peccatum ebrietatis incurrant; ideò decernimus, vt omnes Ecclesiarum quarumcunque Rectores, ac Præpositi talem abusum omni conatu, per se & præfectos locorum impedian, amoueant, & aboleant, sub pœna decem marcarum vsibus piis applicandarum. Insuper Volumus, vt nullus, dum Sacra fiunt, Cauponas adire, comestiones, ludos & ebrietates facere audeat; quæ salutaris obseruantia vt inducatur, Prædicatores & Confessarij, Magistratum, Præfectosque locorum, Patresfamilias ac Propinatores moneant, ne eo tempore vilissimo lucro incumbentes & ipsi pereant, & alios secum perdant. Idem de Tonforum abusu, ad eosque accedentium, intelligi volumus.

Abusus Conuocationum inter Artifices videtur indignus veniâ, dum Festorum obseruantia postpositâ, sua conuenticula celebrant, ac relictis Ecclesiis, tempus honori Diuino destinatum, in comotationes, ebrietates, iocos, & multa vana conuertunt. Monemus itaque Magistros artium, vt conuenticula sua nonnisi post Vesperas faciant, nec præsumant tot homines inuoluere pænis à Deo & Ecclesia comminatis. Catholici ad Oppidum Swarzędz diebus Dominicis & Festis vecturas
Hære-

Diæcesis Posnaniensis.

Hæreticis præstare non præsumant. Aliàs contra quos-
uis transgressores ad poenarum comminatarum executio-
nem procedemus. Quoniam dubium per certos Pre-
sbyteros. est Nobis propositum, de laboribus tempore
messis suscipiendis, in diebus Festis; ideò Responsum S.
Congreg. in causa translationis Festorum tempore Mes-
sis pro Regno Poloniæ inter Constitui: præsentis Synodi
hoc loco imprimi volumus. Cuius tenor est talis.

*Responsum Sacræ Congregationis, in Causa transla-
tionis Festorum tempore Messis.*

E Piscope Regni Poloniæ supplicârunt, pro licentia
transferendi Festa occurrentia in Mensib⁹ Iulij, Au-
gusti, & Septembris, exceptis tamen Visitationis, &
Assumptionis Beatæ Virginiis, necnon Festis Apostolo-
rum, in dies Dominicos, Mensium Octobris & Nouem-
bris, ob fruges omnis generis, tam demetendas, & re-
colligendas, quàm recollectas iniuriæ temporis expo-
sitas, cùm operarij in illis partibus Festiuis diebus ab o-
peribus omninò abstinere intendant. Et Sacra Ritu-
um Congregatio respondit: Festa nullo modo esse trans-
ferenda; posse autem concedi, vt imminente necessita-
te ob fruges recolligendas, seu recollectas, Episc: dispen-
sare possint quoad operarios, non obstantibus diebus
Festiu. Die xxi. Ianuarij, 1 6 3 4.

C. Episcopus Boronen. Card. Pius.

E

Iulius Rospigliosius Secret.

Decreta & Constitutiones

De Administratione Sacramentorum & Officio Parochi.

Sacramenta ministraturi Officij sui sint memores, præstentque se irreprehensibiles, atque conscientiam suam ab omni lethalis culpæ contagione, si defuerit sacerdos, saltem per contritionem emundatam habere procurent. In actu ministrationis habeant actualem intentionem, vel saltem virtualem faciendi, id quod facit vel facere iubet Ecclesia. Pro ministratione singulorum Sacramentorum proprias & destinatas materias sollicitè præparent? quæ omnes sint mundæ & nitidæ.

Cerimonias circa administrationem non nisi rituali nouo ad normam felicis recordationis Pauli V. accommodato adhibeant, contra secus facientes poenam decem marcarum vsibus piis applicandarum statuimus.

Olea Sacra in mundissimis vasculis ac loco honestissimo afferuentur: quolibet anno ex Ecclesia nostra Cathedrali Posnaniensi, aut Varsauiensi Collegiata accipiantur per Decanos, nec anno exacto præsumant antiquis vti, sub pænis arbitrio Nostro imponendis. Decani verò Rurales, vti in Polonia, sic & in Ducatu Masouiae Presbyteris in Decanatu suo contentis distribuunt. Ad quæ recipienda Parochi præsentem veniant: si verò causam legitimam

Diæcesis Posnaniensis

gitimam personaliter non veniendi habuerint, eadem sigillata per Decanos transmittantur ipsis. Curam infirmorum exactissimè gerant, scientes summam totius Pastoralis curæ huc spectare, vt in extremo vitæ spiritu, fidelium animæ Deo reconciliatæ in tutum salutis portum adducantur, tamque die, quàm nocte vocati, promptè & libenter accedant ad infirmos. Aegrotis & in mortis articulo constitutis adhuc sibi præsentibus Sacramentum Extremæ Vnctionis conferant. Moribundos, & ultimo supplicio afficiendos, ad professionem fidei verbo faciendam, veramque pro peccatis contritionem & poenitentiam, tum restitutionem ablatorum, vel pro eis, si soluendo non fuerint deprecationem, dimittendasque offensas & iniurias sibi illatas exhortentur.

Aegrotante Parocho, vicinior statim ac de infirmitate cognitionem habuerit, ad ipsum se conferat, Sacramentorum suffragia infirmo ministraturus. Si verò morte præuentus testamentum non confecerit, Inuentarium, adhibitis fide dignis testibus, rerum omnium relictarum ac supellectilis conficiat, ad Nosque & Officium Nostrium deferat.

Pro ministerio Sacramentorum nihil directè, vel indirectè à Parochianis sub reatu Simonix petant, spontè ac voluntariè nomine eleemosynæ oblatum, debita cum

Decreta & Constitutiones

modestia recipiant. Paruulis omnibus tam legitimis quam illegitimis Baptismum conferant. Benedictionem mulierculis inhonestis non præstent. Sacramentorum virtutes, vsum, præstantiâ, effectum pro suscipientium captu linguâ vernaculâ explicent; quo maiori reuerentia animique pietate populus ad illa suscipienda possit excitari.

Libros duos ad minimum habeant: primum Baptizatorum, secundum matrimonia contrahentium. Libri isti sint mundi ordinati, in quibus Annus, Dies, & nomina competenter scribantur; semper autem apud Parochos asseruentur, & post mortem, Successori consignentur. Nō per alios item quam per Presbyteros Ecclesiæ conscribantur, sub poena decem marcarum & aliis arbitrariis.

De Sacramento Pœnitentiæ.

GRauissimum Pœnitentiæ Sacramenti munus, dignis & idoneis committendum volumus, ne ignorantia illorum, pœnitentes potius ad perniciem, quam ad salutem ducantur. Quapropter in Quadragesima per se, vel per alios denuncient Parochi, vt omnes Parochiani ad Pœnitentiæ Sacramentum se præparent, omnesque

Diæcesis Posnaniensis.

omnesque in propriis Ecclesiis Sanctissimum Sacramentum Eucharistiæ tempore Paschalis Communionis recipiant, nec datâ operâ audeant extra Parochiam, à nō habentibus facultates & Priuilegia, Sacramenta recipere; aliàs demonstrent confessionem prædictorum poenitentium non esse validam: qui verò neglexerit per annum confiteri, ille viuis ingressu Ecclesiæ, & mortuus sepulturâ Ecclesiasticâ careat.

Parochi excepto casu necessitatis non obtentâ licentiâ proprij Sacerdotis, Sacramenta administrantes ab Officio & Beneficio suspendantur, vel aliàs ad arbitrium Nostrum puniantur.

Nullusque præiuratos, siue secularis, siue Regularis ad confessiones audiendas admittatur, nisi prius à Nobis vel Vicario Nostro, & examinatoribus fuerit approbatus, facultatemque in scriptis gratuito dandam obtinuerit: quos hortamur, vt in huius Sancti Mysterij functione solum Dei honorem animarumque salutem sibi proponant, nec vel terreni alicuius commodi gratiâ ad hoc Sacramentum exercendum accedant. Quapropter à poenitentiis pecuniariis imponendis in quantum possunt abstineant, si quas verò ad animarum salutem iudicauerint iniungendas, neque sibi, neque suæ Ecclesiæ illas applicent, sed poenitentis arbitrio applican-

Decreta & Constitutiones.

das in pios vsus relinquunt. Confessionis verò intuitu nihil à poenitentibus, etiam sub prætectu celebrandarum Missarum, vel faciendæ restitutionis, directè vel indirectè exigant, aut petant; poenitentes attentè ac patienter omni personarum exceptione remota audiant. Quoscunq; subtrahentes vel impediētes debitas Ecclesiis Decimas, nisi plena restitutione illarum secuta, nullus secularis, aut Regularis, cuiuscunq; Ordinis absolvere sub poena Excommunicationis præsumat.

In reprehendendis peccatis prudenter grauitèrque se gerant, nō ita remissi sint, vt in absoluendo facilitas peccandi nutriat licentiam, nec ita seueri, atq; exasperantes, vt erubescētia vnius peccati in poenitentibus, cæterorum silentium periculosè inducat; sed amabili sermone animum confitentibus addant, ad aperiendas mortales integrè culpas: prouidam tamen seueritatem, atq; in differenda, vel neganda indignis absolutione, constantiam cautè adhibeant, ac iuxta poenitentium statum, condonationem, ætatem, salutare imponant poenitentias, quæ à vitiis, non à Confessione deterreant.

Circa infirmorum curationem, salutarem Pij Quinti Constit: vsu reuocantes, præcipimus, mandamus, vt medici ad ægros in lecto decumbentes adducti, antequam illorum curam suscipiant, eos planè moneant, vt idoneo

27

Diæcesis Posnaniensis.

idoneo Confessori peccata confiteantur, aliàs eisdem denuncient, nisi id tridui spatio ad summum præstiterint, eorum se curationi defuturos, quod Parochis iniungimus, qui ægrotantium no tam, iuxta monita in Rituali nouo de visitatione & cura infirmorū, habere tenentur.

De Casibus Reseruatis.

EXperientiâ discimus, Clauium auctoritatem in dies vilescere, eò quòd pœnitentibus contra Apostoli (qui pro fratribus suis Anathema fieri voluit) doctrinam, præpostera benignitate citò manus imponantur. Præcipimus itaque omnibus Sacerdotibus, tam secularibus, quàm Regularibus, cuiusuis ordinis, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrendâ, vt occurrentibus casibus, tam Apostolicæ, quàm Ordinariæ Sedi, in abominationem scelerum reseruatis, pœnitentibus in Cōfessionibus iniungant, vt pro absolutione ab enormibus illis delictis obtinenda, ad eos, quibus traditæ sunt Claves legitimè, veluti si Apostolicæ Sedi ad Illustrissimū & Reuerendissimū D. Nuntium Apostolicum, vel cum qui certò gratiam hanc Sedis Apostolicæ habet, si Ordinariæ Sedi reseruatis casibus, ad Nos, vel Officium nostrū, aliosue Presbyteros seculares, communicatam sibi à Nobis fa-

Decreta & Constitutiones

bis facultatem habentes, non aliò confugiant. Regularibus autem non dabuntur facultates absoluendi, à reseruatibus casibus Sedi Ordinariæ nisi pro locis habitationū Regulariū, vt qui in vno Monasterio approbati fuerint, pro illis absoluendis ad aliud veniētes, pro nō approbatis censeantur. Ad quem effectum & faciliorem reflexum Casus tam S. Sedi Apostolicæ quàm Ordinariæ potestati reseruatos omnes Parochi & Confessarij in suis Confessionalibus affixos habeant.

De Contractibus.

Vestiuntur diuersis coloribus & subtilitatibus fraudes in contractibus citrò vltroque initis, aut incundis. Quod cum videamus in æternam damnationem animarum vergere, quantum in Domino possumus breuiter exponimus, publicè priuatimque ab omnibus Parochis, Parochianos informari ac instrui volentes. Emptorem, ac venditorem quemlibet, in pondere, numero, aut mensura, alterum decipientem, illum quoq; qui scienter rem vitiosam ignoranti vendiderit, veniam peccatorum obtinere, dignèque ad pœnitentiæ Sacramentum accedere non posse, donec damnū passo satisfecerit. Si quis etiam res alienas, clam aut vi sublatas
emerit

emerit, eum ad restitutionem earundem teneri, sub reatu peccati mortalis, & à Nobis Officioque Nostro Ordinario, per Censuras Ecclesiasticas, ad instantiam damnū passi, compelli posse: nisi fortè eas, publicè venum expositas, comparauerit, aut euictorem statuere sit paratus. In Contractu porrò emptionis rei, vel Censuum, cum pacto retrouendendi, ne quid illicitum, aut à lure Diuino reprobaturum committatur, infra scripta requisita interuenire debere. Primò. Vt res emptā sit immobilis, fructifera, puta ager cultus, domus, censusque haberi possit in re, & ex re illa fructifera, certis finibus designata. Secundò. Vt res illa ematur, vel vendatur iusto pretio, minori tamen, quàm valet, ob onus rei emptæ, vel venditæ annexum, quod à peritis, attentis circumstantiis, moderandum erit. Tertiò. Quòd periculum emptæ rei, sine culpa vendentis, eueniens, sit ipsius ementis, & non vendentis. Quartò. Quòd emptor non habeat facultatem, nec potestatem petendi pecuniam pro re emptā datā, sed plena & integralibet restituentæ dictæ pecuniæ (auisato, seu facto certiore de ea, ante sex menses, emptore) sit penes vendentem. Quintò. Vt in emptione rei, ex ea census, ius percipiendi censum, à venditore, per scripturam publicam, seu inscriptionem, in forma iuris debita, in emptorem

Decreta & Constitutiones

ptorem transfundatur, & circa actū inscriptionis, nō autem prius, sit numerata pecunia, nec recipiatur, nisi iuxta iustum præmium, pro re, vel censu vendito conuentum; alioquin, ex neglectu prædictarum conditionum, contractus erit vitiosus; & contrahentes, ex vi Sacrorum Canonum, & Bullæ PII PAPÆ V. ac Statutorum Provincialium dispositione, pœnas & censuras incurrent. Quia verò in contractibus Mutui, qui de sua natura, & DEI præcepto, gratuiti esse debent, ob insatiabilem hominum habendi cupiditatē, vt plurimū, vsuraria labe interuenire cōsuevit: ideò, ad remouendā omnē peccati, & illiciti contractus occasionem, inhærentes Sacrorum Canonum præscripto, declaramus, Contractum illicitum & vsurarium esse, quo quis, cum pacto eiusmodi, mutuatur, vt pro mutuacione aliquod temporale emolumentum, quantumcūque sit modicum, ultra sortem capitalem, recipiat, tum qui rei pignoratæ fructus, seu prouentus non computat in sortem principalem; tum, qui maius precium rei venditæ ex dilatione solutionis, præcisè paciscitur, quàm tempore contractus, iuxta communem æstimationem, valuit. A talibus igitur, atque similibus conuentionibus, sub pœna damnationis æternæ, fideles abstinere debere pronunciamus.

Dioecesis Posnaniensis.

De Missarum celebratione.

IN Sacerdotibus qui ad Sacrosancti Sacrificij ministerium ex hominibus assumuntur, pietatem ac religionem cæterasque Christianas virtutes esse vehementissimè optamus. Quare ut pro sua populi que salute diuinum Missæ Sacrificium dignè ac salubriter Deo offerre possint, curam præcipuam adhibeant, ut virtutum radiis coruscantes, in via Domini aliis præcedant. Itaque diuino Officio deuotè attenti que ad minus Matutino cum Laudibus recitato, ad interiora cordis sui descendentes, rugas peccatorum abstergere studeant, humilitatis, amoris, fidei actus eliciant: tandem cum vniuersæ Ecclesiæ Christi, cum propria, fideliumque id ab eis postulantium intentione actuali vel virtuali, ad altaris ministerium, ubi assistunt Angeli ministrantes, accedere præsumant. Diebus festiuis, in quibus Missa ex præcepto Ecclesiæ, est audienda, propter vicinæ Ecclesiæ solemnitatem, etiam prætextu indulgentiarum consequendum, in graue commissi sibi gregis præiudicium, proprias Ecclesias non deserant, verum omnes Parochi diebus Dominicis & festiuis, in Ecclesiis propriis Missas celebrent, sub poena suspensionis, semperque laboriosi populi, & viatorum commoditati consulendo, una missa post cō-

Decreta & Constitutiones

tionem si fieri potest reseruetur. Laudes omnipotenti Deo, quasi vno ore sit vna forma in Ecclesia præscripta soluantur; nec in Missis Literatorum *Kyrie eleison* infarciatur, nec quicquam tam in responsoriis, quam in Prosis, ac reliquo Missæ Officio addatur, verum ad puram Missalis Romani obseruantiam omnes obligamus. Vanis & superstitiosis ritibus, cerimoniis, abusu candelarum ad numerum certum, celebrationeque Missæ S. Gregorij pro viuis ac mortuis, ac quindecim Auxiliatoribus auctoritate Apostolica interdictis abstineant.

Alienæ Diœcesis Presbyteri, licet fuerint Regulares, ad peragendum Missæ Sacrificium nullatenus à quouis admittantur, nisi commendatitias, aut dimissorias & facultates Ordinariorum & Prælatorum suorum in forma authentica ac præsertim licentias, per mensē antea signatas ostenderint, eos tamen Sacerdotes, quos loci vicinitas veros ac fidos Sacerdotes probauit, ab hac obligatione eximimus. Nullus in Oratoriis priuatis, & aliorum quorumcunque Capellis, aliisue locis piis, etiam Ruralibus Sacrum absque Nostra in scriptis impetrata licentia, peragat.

De Vita & Honestate Clericorum,

Sacri Canones, Concilia, Prouincialia, ac Diœcesana
Decreta.

Diocesis Posnaniensis.

Decreta, in sortem beatissimam Domini feliciter vocatos, omni pietate, morum grauitate, modestiaque desiderant esse conspicuos. Itaque Hierarchiæ Ecclesiasticæ adscripti, charitatis, humilitatis, iustitiæ, continentiae, mansuetudinis, curent esse amatores veri, ut taliter ornati, fideles serui domini appareant, magistrosque cælestis doctrinæ sese exhibeant, vultu, gestu, corporis habitu, vestitu, sermone, Sacerdotalem decentiam, religiosamque grauitatem præseferant, in conuersatione nemini, verbo aut facto iniuriam inferant. Quos verò diuinæ legis suauitas nequit allicere, dum carnalibus desiderijs, negotijs secularibus, improborum familiaritate inescati, comestationibus, tripudijs, aleis, lusibus, tabernarum frequentationibus, illicitis venationibus & clamorosis nocturnis euagationibus, tempus pretiosissimum seruitij Domini amittunt, eos poenarum impositionibus gehennæ mancipatos, dæmonis faucibus eripere, & Creatori suo reconciliare studeant.

Crapulâ & ebrietate Clerus omninò abstineat, prout etenim ebrietas & ad æquales haustus compotatio est fomes & nutrix vitiorum; sic sententiâ Apostoli, Patria cælesti ebriosi, priuantur. Qui verò commonitus, non abstinuerit, & monitioni non satisfecerit, ab Officio & beneficio suspensum se esse nouerit.

Decreta & Constitutiones.

Rarissimæ profanæ atq; seculares negotiationes absque peccati labe exercentur, quocirca Clerici Nostræ Diœcesis in Oeconomias, Præfecturalque Dominorum secularium non se ingerant, nec mercaturas, turpis lucri gratiâ, in derogationem status & dignitatis Clericalis tractent, idque sub poena suspensionis ab Officio, quaesita verò ex negotiatione illicita, pauperibus iuxta dispositionem legis, attribuimus.

Dum passim Clerus ad mollem, virgatam, ac partitam, sericamque vestem, quæ teste Chrysostomo rigidam animam dissoluit, sese confert; euenit, vt non modò Ecclesiæ ornamento, pauperesque subleuatione expetita defraudentur, verum & seculares cernentes eos in apparatu vestium luxuriare, scandalizentur, & affluentiae rerum id imputantes, etiam bonis ac probis Sacerdotibus, debitos census, decimas, & prouentus detrahant.

Nullus itaque Parochus, & alius Presbyter, seu in alio gradu Sacrorum constitutus, præter eos, quibus ex Officio, dignitate, gradu, & priuilegio speciali competit, veste serica, violacea, virgata, pellibus zebelinis, & pardinis, sericis tibialibus, annulouè sub poena priuationis eorundem vtatur, ad quam ex delatione cuiuslibet procedemus.

Habitus autem sit niger, decens, non nimiū elegans,
nimium.

Diæcesis Posnaniensis

nimumuè sordidus, nullisque coloribus distinctus appareat, sed talis sit, qui ipsorum Clericali statui, ac piæ vocationi modestè respondens, internam morum honestatem præseferat.

Vt verò speciali nota Ecclesia nostra Episcopalis grauitatem religiosam statui suo correspondentem redoleat, in Ministerioque Diuino Prælati & Canonici Cathedrales ad discretionem inferioris Cleri assistant, tum variis abiectis coloribus, decentiâ suæ dignitati correspondentem conseruent. Ordinamus vt non curtis, sed longioribus mantelletis versus talos, tam in Ecclesia quàm foris per Dioecesim nostram vtantur, in stalo & Ecclesia, non in galeris, sed biretis assistant,

De Vita inhonesta Cleri.

CUm vitiorum sordibus, præsertim concubinatibus, contaminati, aliis scandalum, sibi ipsis pernitiem parare in maximū Christianæ Reipublicæ detrimentū plerique statu Clericali nō desinunt, Sacri Canones, Iudices seueros contra eos esse voluerunt. Idem dispositionem Sacri Concilij Trid. sess: 25. cap: 14. in summa & præcipua obseruatione esse volumus, cuius series talis est. Qui Clerici in domo propria vel aliena, concubinas, vel mulierculas, de quibus sinistra suspicio

Decreta & Constitutiones

suspicio haberi possit detinuerint, & moniti ab incæptis non destiterint, tertia parte fructuum, obuentionum, ac prouentuum, beneficiorum, & quarumcunq; pensionum ipso iure sint priuati. Quod si verò cum eadem fæmina, vel alia simili scelus perpetrauerint, non solum fructus omnes & prouentus beneficiorum amittant (quæ fabricæ Ecclesiæ, & aliis piis locis adiudicabuntur) sed ab administratione Sacramentorum arbitrio nostro sint suspensi. Sin verò in tam profundum pelagus malorum incidierint, vt his pœnis à fædissimo concubinato non arceantur, tunc beneficiis, portionibus, ac Officiis quibuscunq; Ecclesiasticis perpetuò sint priuati, inhabilesq; ad omnes dignitates, beneficia, & Officia permaneant. Si verò postquam semel dimiserint concubinas, postea eas, aut alias adiungere ausi fuerint, præter supradictas pœnas, Excommunicationis vinculo innodati sint. Clerici verò non beneficiati poena carcerum, suspensionis, & inhabilitatis, relegatione, & aliis iuxta Sacros Canones puniantur.

Concubina verò talis Clerici per nos puniri debet pœnis à iure statutis, & si est delictum publicum, etiam à iudice seculari.

Filij Clericorum Concubinariorum, ad nullum statum, gradum & Officium promoucantur, ac illa labe intra

Diocesis Posnaniensis.

intra proprios lares ob memoriam incontinentiæ non foueatur. Quidquid verò concubinis per Clericos relictū seu deputatū quouis quæsito colore fuerit, pro nō relictis haberi, ac ad dispositionem Nostram pertinere volumus. Monemusque & requirimus vt omnes vicini Parochi, & Patroni talia ad nos Officiūque Nostrum primo tempore, & sine mora deferant.

Omniſus porro ordinariam seu delegatam à Nobis Iurisdictionem ad prædictorum executionem habentibus, & habituris, sub pœna excommunicationis ipso facto incurrenda, & restitutionis inhibemus, ne a taliter, vt ſuprà dictum eſt, delinquentibus condemnatis, donaria quæcūque accipiant, ac corrumpi ſe patiantur.

Denique Concubinarij laici, qui moniti concubinas non eiecerint, ſequæ earum conſortio non abdicauerint, iuxta Concilij Tridentini formam excommunicentur.

Non eſt adulterio maius vllum malū, quod per Chryſoſtomum grauius idololatriâ eſſe dicitur, ac à Doctōribus Sacrilegij crimini æquiparatur, ideò ſi aliqui ea labe contaminati, publicè & notoriè diffamati fuerint, eis Parochi imprimis criminis magnitudinem aperiant: ſi verò ſpiritualiter moniti parere noluerint, ſint deinde pro infamibus, & Excommunicationis gladio,

Decreta & Constitutiones

accedente authoritate nostra feriantur: occultos verò diligenter inquirant, ac salutaribus præceptis à peccati consuetudine resipiscere faciant. Si verò contumaces ac obdurato corde obstiterint, eos ad Nos & Officium Nostrum deferant, vt meritas tanto facinori in iure sanctitas poenas infligamus.

De Vagis & Criminosi.

Solent criminosi Ordinariorum suorum correctionem subterfugiendo per mundum delicta delictis accumulantes vagari. Tales itaque sine Nostro, vel Admodum Reuerendi Vicarij Nostri in Spiritualibus permissu non recipiantur, in Diœcesi & Ciuitate celebrare ac prædicare non permittantur, neque permissionem obtineant, vt inter Missæ celebrationem, pro se & aliis Eleemosynam exigant. Publicè autem & notoriè criminosi, celebrationem Missarum omninò interdicimus. Præcludendo item vagabundis Clericis, & Ministris Ecclesiarum Baccalaureis, Cantoribus, reliquisq; Scholaribus viam toties in annum locumutandi, statuimus & præcipimus districtè, vt nullus Parochorum, & aliorum Clericorum Beneficiatorum, eos sine literis Domini sui præteriti ad se recipiat, accipere-

Diæcesis Posnaniensis.

cipereq; præsumat. Contra delinquentes poenam viginti marcarum constituimus, cuius medietas delatori, medietas ad Hospitale Sacerdotum applicabitur;

De Residentia Curatorum.

Parochi & Curati sunt partes, præ cæteris in vinea Domini inuigilare, laborare, & desudare. Quapropter in suis Parochiis assiduè commorentur, atq; ab iis rarissimè discedant, nec eis liceat, etiam ex necessaria causa, pernoctare extra Parochiam, nisi idoneum atque approbatum substitutum ibidem reliquerint. Quod si illis necesse fuerit per breue temporis spatium abesse, non ante à commissi sibi gregis custodia discedant, quàm à Nobis vel à Vicario nostro licentiâ obtinuerint. Quod si prædictis parere neglexerint, sciant se non solum mortali irretitos esse peccato, sed nec fructus pro rata temporis suos facere posse. Caueantq; ne absentia suâ & negligentia aliquem paruulum sine baptismo infantem, aut adultum sine poenitentiae Sacramento, Sacro viatico, Extremâ vnctione, aut etiam animæ commendatione, & solitis precum suffragiis culpabiliter, ab hac vita migrare permittant.

Idem de Canonicis, aliisque Beneficia, siue Præben-

Decreta & Constitutiones.

das personalem residentiam. requirentes obtinentibus statuimus, quòd teneantur ea omnia, quæ à S. Conc: Trident: circa residentiam sancita sunt, inuiolabiliter obseruare, dum enim pro maiori parte temporis discedunt, Ecclesia debitis defraudatur obsequiis.

Quoniam verò reperiuntur, qui receptis Canonice in Ecclesia Nostra Cathedrali, nec ad residentiam nec Capitula generalia accedunt, ideò obligatos esse volumus, vt saltem semel in anno pro Capitulo generali Ecclesiam visitent, & aliquo tempore penes eam maneant, onera verò, quæ alij Confratres perferunt, ipsi quoque vel per se, vel per alios Confratres suos, quos ad id munus sibi deuinxerint, sustineant, & expleant sub pœna priuationis: idem & in Collegiatis Ecclesiis, & ab Altaristis seruandum.

De Pluralitate Beneficiorum.

PERNICIOSISSIMUM Ecclesiæ vniuersæ statui, animarumque saluti videmus, dum idem & vnus homo varia Ecclesiæ stipendia in variis, & distantibus sæpè locis, & quibus diuersa incumbunt Officia, in se assumit, qui itaque Beneficiorum pluralitatem habuerint, dispensationem coram Nobis in spatio duorum Mensium, à tempore

Diæcesis Posnaniensis

pore publicationis præsentis Synodi exhibeant. Si verò producere neglexerint, extunc eosdem dictis Beneficiis priuamus, ac ad restitutionem fructuū perceptorum condemnamus.

De Resignatione Beneficiorum,

Non mediocria damna Ecclesia in suppellectili patitur: dum Prouisi, sine Patronorum, Aedituorum, adeòque Nostro scitu, & cōsensu, quin etiam tacitè, tam Beneficia curata, quàm simplicia relinquunt: qua de re à Patronis & alijs querelæ deponuntur. Statuimus propterea non nisi præmissis literis Cridæ, contra omnes & singulos Ius & Interesse ad Actus huiusmodi prætendentes, resignationes tales fieri debere, idque sub poena non modò restitutionis quæ ex Inuentario authentico, & oblationis fidelium post taliter confectum Inuentarium Ecclesiæ acquisitum est, verum & poena Triginta Marcarum pro Hospitali Sacerdotum destinandarum.

De Vacantibus Ecclesiis

Cum ob defectum Cleri & prouentuum iustorum, plurimæ in Nostri Diocesi careant suis Ecclesiæ

Decreta & Constitutiones

Rectoribus, ideò volumus, vt Christi fideles Ecclesiarum derelictarum, à vicinioribus Parochis Sacramentorum Administrationem percipiant, illi verò dictas Ecclesias vacantes administrent; ac ne bona, prouentusque earundem depereant, omnem diligentiam adhibeant, à Nobisq; facultatem in scriptis, seu Officio Nostro toties, quoties opus fuerit, accipiant. In dictis Ecclesiis vacantibus, Regulares ad importunas instantias quarumlibet personarum, sine approbatione Nostra, Sacramenta administrare non audeant, eo enim facto carentes iurisdictione non solum inualidè à mortalibus absoluunt, verum arte procurata vsurpatione, emolumenta & prouentus Ecclesiæ adimunt, & totaliter perdunt.

Scientes verò plurimos Presbyteros & Clericos Diocesis Nostræ ad diuersas Dioeceses voluntariè commigrasse: ideò præsentis Synodi Decreto, omnes & singulos qui Beneficia curata in aliena Dioecesi non obtinent, tum eos, qui vel metu poenæ, vel sine dimissorialibus, Dioecesim & Ecclesias reliquerunt, reuocamus. Præcipientes eisdem, vt intra spatium sex Mensium à tempore publicationis præsentis Synodi, ad Dioecesim redeant, inobedientes verò poenæ suspensionis subiaceant.

Dioecesis Posnaniensis.

De uniendis Censibus exiguis.

REperiuntur in plerisque Ecclesiis Census exigui, ad Altaria & Capellas assignati, ob quorum tenuitatem Capellæ, Altaria, Sacerdotum ministerio, immò & ornatu decenti carent; proinde tales census diligenter inquisitos Parochi Ecclesiarum ad nos deferant, quos iuxta qualitatem locorum, & temporum ordinabimus, atque accommodabimus. Contra negligentes verò Parochos, morâ nociuâ obliterationem piarum fundationum inducentes, ad poenas arbitrarias procedemus.

De Reductione Missarum.

CUm magnus & onerosus in plurimis Dioecesis Nostræ Ecclesiis, ex piis testatorum foundationibus, numerus Missarum inueniatur, quibus ob aucta pretia rerum, & valorem pecuniæ excrecentem, penuriâ verò Sacerdotum in Dioecesi Nostra valde notabilem, satisfieri non possit: ne ultimæ voluntates fraudentur, iuxta Sanctissimi Domini Nostri D. Urbani Papæ VIII. Breue, sub Dat. Romæ Vigesima sexta Nouembris, Millesimo Sexcentesimo Trigesimo Quarto, & Concil. Trid. sess. 25. cap. 4. de Reformat: statuimus de cætero à Parochis, Altaristis, & quo-

Decreta & Constitutiones

& quocunque alio nomine censeantur, Beneficiatis, quibus onus celebrandarum pro Defunctis Missarum incumbit, in tanto numero Missas antiquarum foundationum persolui debere, quantus prouentuum numerus respondebit, idque sub poena excommunicationis ipso facto incurrenda, cuius absolutionem Nobis ipsis, vel Officio Nostro, reseruamus. Moderationes tamen & reductiones huiusmodi oneris Missarum, pro vna quaque particulari Ecclesia vel Beneficio, Nobis ipsis aut Officio Nostro, vt officiosè, non autem priuato cuiusquam ausu fiant, computatis prouentibus, & saltem Commemorationibus, ex præscripto Sac. Concil: Trident: impositis, reseruamus. Ad cuius effectum, Parochi, ac alij Sacerdotes obligationes habentes earundem, fundationes coram Nobis præsentabunt. Id verò de iam factis, non de faciendis foundationibus est intelligendum.

De Missis pro Clericis defunctis.

QVoniam efficacius auxilium non inuenitur, quam acceptabili Sacrificio Altaris animas detentas iuare, congruit, vt quos iunxit Altaris ministerium, fraternus itidem prosequatur amor, præcipimus, vt Statutum Prouinciale de Missis pro defunctis Spiritualibus celebrandis, inter Prælatos & Canonicos Ecclesiarum

Notum

Diœcesis Posnaniensis.

Nostrearum obseruetur. Quantum verò attinet Sacerdotes totius Nostræ Diœcelis, statuimus vt quilibet Sacerdos postquam è suo Decanatu Sacerdotem defunctum esse in Domino cognouerit, primo commodiori tempore tres Missas pro anima illius absoluat, sub pœna excommunicationis; vt autem per Decanatum notitia obitus Sacerdotis citius deueniat, Rñdi Decani tenebuntur inserto præsentì Decreto Synodali quam primùm Clero suo obitū per modum cursoriæ solitæ denunciare.

Ad petitionem Congregationis Cleri in Ducatu Masouiæ de erigenda Confraternitate Sacerdotum, primo tempore, ordinatione iuxta Diœcesis Premisliensis, quam nos Domino fauente administrauimus, ordinationem, facta, conuocatis Decanis eandem instituemus.

De Numero Cleri augendo.

VT Diuinis laudibus & piis Fundatorum voluntatibus satisfiat, statuimus sub pœna priuationis (præuia tamen peremptoria monitione Canonica) quartæ partis Redituum totius anni pro prima negligentia vice, pro secunda vice medietatis, & toties, quoties, vt deinceps Præpositi, aliiq; Parochialium Ecclesiarum Rectores, iuxta numerum in limine foundationis, dotatio-

H

nis, seu

Decreta & Constitutiones

nis, seu meliorationis determinatum, si facultates supererunt (de quo cognoscendi & quod in Deo expedire videbimus decernendi facultatem Nobis reservamus) Sacerdotes penes Ecclesias suas habeant. In quibus verò numerosior populus & Reditus ampliores sunt, ut ex mente Sacr. Conc. Trident. iuxta populi proportionem in adiutorium unus, vel plures Sacerdotes assumantur sub poena supra scripta mandamus. Vicarij verò & alij Ecclesiarum Ministri, postquam se alicuius Ecclesiae ministerio adiunxerint, invito, vel ante trimestre spatium non monito Parocho, Ecclesiam illam non deserant, sub poena marcarum triginta & suspensionis; nec Plebani eisdem recipiant, aut auocent sub poena simili. Qui se grauatos à Parochis, ratione non solutæ mercedis senserint, recurrant ad Ordinarium, vel eius Officium, si facilis pro tunc fuerit accessus; sin minus, ad Decanos Rurales, exponantque sua grauamina. Quibus autoritate præsentis Synodi datur facultas, causas huiusmodi mercedis debitæ, sine iuris strepitu, & forma iudicii, sola facti veritate inspecta, decidendi, Decreta sua exequendi, & pro executione etiam Censuras Ecclesiasticas fulminandi, usque ad condignam satisfactionem, salua appellatione in iure deuolutiuo & non executiuo.

De Pro-

30

Diœcesis Posnaniensis.

De Prouisionibus fictis.

AD titulum fictum ordinatos, Sacri Canones suspensioni subiiciunt: proinde decernimus, vt qui falsò se obtinere patrimonium, pensionem, seu Beneficium asseruerit, tam diu à susceptis ordinibus suspendantur, quàm diu verè ac totaliter iustum ac legitimum titulum realemque possessionem Beneficij, seu prouisionis affectu non fuerint. Qui verò præfatæ fictæ assertioni deprouisione, testimonium, auxilium, consilium præstiterint, poenis condignis mulctabuntur.

De Congregationibus & Visitationibus.

AD obseruationem Epistolæ Pastoralis de Congregationibus à RR. Decanis Foraneis faciendis, omnes Diœcesis Nostræ Clericos obligamus, præsentique statuto salubriter innouantes, frequentari congregationes Decanales volumus. Declarantes, quòd in posterum, obligati sint RR. Decani præter visitationes, ab Admodum RR. DD. Archidiaconis, visitare Ecclesias Parochiales semel in anno, visitationesque ad manus Archidiaconorū omnibus diligenter lustratis deferre. Qui verò à Con-

Decreta & Constitutiones.

gregationibus se absentauerint, nec legitimas causas absentiae dederint, per eosdem Decanos poenā trium marcarum multabuntur. Reuerendi verò Decani impedito legitimè Admodum R. D. Archidiacono, per S. T. vel I. D. aut Licentiatum à Nobis ad id munus approbandum visitentur, vt singula suauiter concentu in nostra Diœcesi expediantur. In Ciuitate Posnaniensi Decanum Foranensem ordinamus, ac Reuerendum D. Matthæum Zeleżynski Plebanum S. Martini in Decanum ad præsens constituimus.

Ararium Cleri Diœcesani.

DVm sobria paupertas in suo honore relinquebatur, Ecclesiæ decore integritateque florebat, ac debita veneratione colebantur Sacerdotes Domini: verùm cum temporibus in deterius ruentibus, eadem paupertas præbet occasionem non modò Patrimonium Christi iniquè usurpandi, sed etiam Sacerdotes vilipendendi, tenemur ex debito muneris, remedia debita accommodare. Proinde constituimus vt in singulis Congregationibus pij & zelosi Parochi iuxta facultates suas contributiones faciant, pecuniam R. Decanus, facto ad id Regestro seorsim in scrinio conseruabit, sub duabus seris. Clauem vnā R. Decanus, aliam loci Parochus habebit. Qui verò Parochus

chus propter paupertatem, ad vindicanda Ecclesiæ Bona ac iniurias illatas par non fuerit, ad Congregationē sui Decanatus veniens causam exponet, paupertateque probata, ad Nos seu Officium Nostrum pro eadem approbanda, & assignanda quota in expensas Iuris, cum fide R. Decani loci remittatur; sic ordinatione Nostra accepta, pecunia ei numerabitur; receptæ verò pecuniæ fidem in Registro perceptæ contributionis faciet. Si verò cognoverimus aliquem, pecuniam acceptam in alium, non verò destinatum vsum erogasse, eamque malè decoxisse, is sciat se non modò ad restitutionem obligatum esse, verum & poenis arbitrariis subiectum. Ne verò ærarium dictum pecunia destituatur, lucrata causâ ac satisfactione percepta, sine mora in Congregatione R. Decano pecuniam restituet: qui data ei quietatione in scrinio reponet, ac Registro consignabit. Ut autem facilius oppressis tam Ecclesiarum, quam personarum spiritualium resistentia fiat, effrenataque licentia contineatur, ordinarios causarum promotores & plenipotentes totius Diœcesis in foro seculari, in Maiori Polonia vnum, in Masovia alium ordinamus, & constituimus, salariumque ad labores obeundos ex ærario eodē Cleri Diœcesis Nostræ numerari curabimus; poenas verò absentiū dicto ærario attribuimus.

Decreta & Constitutiones

De Foro.

Quamuis satis manifestè constet ex SS. Canonibus, tum ex Constitutionibus Prouincialibus, atque etiam Statutis Regni, ea in parte concordibus, quæ nã causæ ad Forum merè spirituale pertineant, quæ verò sint mixti Fori, & in quibus detur præuentio: Nihilominus ad tollendum omne dubium & confundendarum Iurisdictionum occasionem euitanda, diuersi Fori causas præsentì Decreto Nostro insinuare volumus.

Causæ igitur merè spirituales sunt: Fidei Catholicæ, Hæresis, Schismatis, Blasphemiæ in Deum, & Sanctos, Apostasiæ, Septem Sacramentorum, Beneficiorum, Decimarum, Matrimoniorum, Simonix, Usurarum, Presbytericidij, Sacrilegij, Maleficiorum, Incantationum, Sortilegiorum, Raptuum, & Violentiarum, Census Ecclesiæ perpetuorum, qui Terreni, & Reemptionalium, qui Wyderkauff dicuntur, Fundorum seu agrorum in dotem quarumvis Ecclesiarum & Sacerdotiorum assignatorum, præsertim in quorum possessione à tempore præscripto Ecclesiæ, ac eorum Beneficiati fuerunt, Legatorum ad pias causas, miserorum hominum, ratione contractus seu obligationis in Iudicio Ecclesiastico factæ, Delictorum in personas Ecclesiasticas patratorum.

Causæ

Diæcesis Posnaniensis

Causæ adnexæ eidem Iudicio Ecclesiastico sunt hæ: Iuris patronatûs, Præminentiarum in locis ac scamnis honestioribus in Ecclesiis Parochialibus, Dotis post separationē, & Diuortiū restituendæ ac reponendæ, pro vi aut raptu cōmissis in bonis Ecclesiasticis, siue subditi Ecclesiastici, siue alterius rei mobilis, nec nō pro inuasionē domus, aut fundi Ecclesiastici, Typographorum libros prohibitos imprimentiu, ac Bibliopolarū eosdē vudentiu.

Mixti Fori causæ sunt. Testamentorum, Vltimarum voluntatum, ac ordinationum, pro quarum executione, & legatis (non tamen ad pias causas) liberum erit, agere siue in spiritali, siue in seculari Foro. In his autem causis mixti Fori, locus est præentioni, ita vt actio vbi cœpta fuerit, ibidem expediri debeat.

Terrestri Fori sunt: Bonorum Terrestrium, Domini, Proprietatis, Iniuriarum Terrestrium, scilicet super limitibus, Colonis fugitiuis, Causæ occisi & vulnerati, pro quibus in foro terrestri non autem Ecclesiastico agere, & conuenire debebit sub pœna marcarum 14. Si extra Bona Ecclesiastica subdito Ecclesiæ, vel rebus suis vis inferatur, aut si ex bonis Ecclesiæ in secularia fugerit, adulare forum ibidem pertinebit.

Clericis verò pro iniuriis suis, in vtroq; Foro vel spiritali scilicet, vel seculari, vtrum eorum maluerint pro iustitia

Decreta & Constitutiones

litia consequenda agere licebit. Inhibemus autem, ne ad importunam secularium personarum instantiam in iure dicendo, ac iustitiæ administratione cuiquam præiudicium in Consistorio Nostro inferatur, aut iustitia sancta retardetur: Mandamusque quatenus in causis ad spirituale forum pertinentibus, sine fauore & respectu personarum citationes, Monitoria, aliaque iuris remedia extradantur. Vniuscuiusque ius & iustitia, seruatotamen ordine, in primis secundum Diocesana, postmodum Prouincialia Statuta, demum iuxta SS. Canonum sensum, adhibito etiam Iurisperitorum, si commodè id fieri poterit, consilio, iudicentur. Præcipimus verò Admodum R. Officiali Nostro Ordinatio, & quibusuis Commissariis Nostri seriò, ne Causæ Decimarum, & Censuum, aliaue in quouis iudicio seculari, prout de iure venit, per Clericos institutæ, & in puncto causæ decisionis, vel executionis pendentes, aut definitæ, ad importunitatem earundem personarum secularium, inuito actore in præiudicium Ecclesiarum, & nisi ex certis iustisque ac legitimis rationibus, corā Nobismet & Reuerendissimis Successoribus Nostriis, etiam summarie & extraiudicialiter, in præsentia tamen Actoris Clerici comprobandis, ad iudicium spirituale auocentur, si b poenis arbitrariis. Clericis tamen, ne sine probabili iuris prætextu & de
leu

Diaecesis Posnaniensis
leui causa secularibus negotium faceffant, strictè, & sub
pœnis arbitrio Nostro decernendis prohibemus.

De Iudicibus Synodalibus.

QVoniam ex Sacri Concilij Trid: Decreto tenemur
in hac præfenti Synodo nominare, ac deputare Iu-
dices, quibus Apostolicæ causæ delegantur; ideò præfa-
to inhærentes Decreto, proponimus, decernimus, ac no-
minamus,

Iudices Synodales pro Maiori
P O L O N I A.

*Perillust: Admodum R. D. Sigismundum Cielecki Præ-
positū Posnan: Gnesn: Płocens.*

*Admodum R. D. Alexandrum Gtembocki Decanum
Posnan. Gnesn. Płocens.*

*Reuerendissimum Ioannem Baykowski Episcopum Ennens.
Suffragan: Posnan. Archidiaconum Sremens: Gne-
snen: Canonicos.*

*Admodum R. D. Ioannem Branecki I. V. D. Archi-
diacon: Psczeuens: Scholast. Varsau:, Præpos. Sre-
den: S. R. M. Secretarium.*

Decreta & Constitutiones

Admodum R. D. Martinum Moreſki Poſn. Canon:
S. T. Doct.

Admodum R. D. Georgium Gowaſzewski. Poſn. Canon.
Præp: Sochaczouienſem.

Admodum R. D. Albertum Grabowski Gneſneſ:
Poſnan. Canon.

Admodum R. D. Ioannem Sczawiński Cancellarium
Varſau, Poſnan. Canon S. R. M. Secretarios.

Admodum R. D. Ioannem Markiewicz I. V. D. Poſn.
Canon. Præpoſ: Croben.

Pro Ducatu Maſouiæ.

Admodum R. D. Venceslaum Waſſowicz Poſnan: Canon:
Nurenſem, Łaskarzouienſem Præpoſ S. R. M. Secretar.
Admodum R. D. Alexandrum Halanci Præpoſit:
Varſauien.

Admodum R. D. Nicolaum Ruſkowski Cuſtod. Varſau.

Admodum R. D. Ioannem Branecki I. V. D. Archi-
diac Pſczeuſ. Sſcholaſt. Varſau. Præpoſ. Sred:
S. R. M. Secretar.

Admodum R. D. Ioannem Sczawiński Cancell: Varſau.
Canon: Poſnan. S. R. M. Secret.

Admodum R. D. Nicolaum Erler: I. V. D. Præpoſ:
Kiet-

Diæcesis Posnaniensis.

Kielcens. Sendomirien: Varsau: Canon: & Officiale.

Admodum R. D. Andream Hawtos I. V. D. Canon. Varsauien.

Admodum R. D. Stephanum Piasecki Præpos: Calissien. Sendomirien. Varsau. Canon: S. R. M. Secret.

**Examinatores Synodales Pro Maiori
P O L O N I A.**

*Omnes, Admodum RR. DD. Iudices Synodales, tum
Admodum R. D. Directorem Academiae, & Audito-
rem Curie Illustrissimi.*

Pro Masouix Ducatu.

*Similiter Admodum RR. DD. Iudices Synodales, tum
Auditorem Curie Illustrissimi.*

**Censores Librorum Pro Maiori
P O L O N I A**

*Admodum R. D. Martinum Morecki S. T. Doct.
l ij Can.*

Decreta & Constitutiones

Canon. Posnaniensis.

Admodum R. D. Stanislaum Czaplic I. V. D. Directorem Collegij Lubransciani, ac Regulares in Ciuitate Posnaniensi S. T. Doctores, & Primos eiusdem Actus Lectores.

De Seminario

QVoniam totus ille labor qui Seminaristis erudientis impenditur, ad Ecclesiae utilitatem dirigitur; ideo viris Ecclesiasticis eorum prouisio merito incumbit. Reassumendo itaque Illustrissimi & Reuerendissimi D. Adami Nowodworski Praedecessoris Nostri Constitutionem attentatam in Synodo Dioecessana, fraternè requirimus RR. DD. Abbates Dioecesis Nostrae, ut tam Decretorum Sacri Concilij Trid: quam obligationis suae per Antecessores suos in Actis Illustrissimi & Reuerendissimi D. Lucae Koscielecki Praedecessoris itidem Nostri ultro ut praesumitur factae, religiosè memores, prouisiones ac census certos in ea obligatione expressos, quotannis ad manus Prouisorum Seminarij pro die & tempore assignatis, sine quibusvis protektionibus, numerare ac soluere velint. Prouisores verò ad calculum coram deputatis per Nos ex Venerabili Capi

Diæcesis Posnaniensis.

Capitulo duobus, quolibet anno pro festo S. Martini Pontificis, reddendum sint parati.

De augenda prouisione Iudicibus Tribunalis Regni.

PROspicientes exiguis pensionibus Iudicibus Tribunalis, præsertim inducta prolongatione Tribunalis, à V. Capitulo & Reuerendissimis Abbatibus assignatis: Monemus V. Capitulum & Reuerendissimos Abbates requirimus, ut auctiõem competentẽ faciant, sin verò Reuerendissimi Abbates auctiõni præfatæ contradixerint, in personis suis, annis singulis pro Iudicibus ad Tribunal Regni necesse erit ut veniant, & toto tempore Ecclesiarum causis adsint.

Hospitale pro Sacerdotibus infirmis.

LAudum Synodi sub Illustrissimo & Reuerendissimo D. Adamo Nowodworski ratione foundationis Hospitalis pro Sacerdotibus senio confectis, ac infirmis sustentandis, uti piam & sanctam intentionem, ad effectum deducere volentes; Hospitale S. Laurentij, ex opposito Oratorij S. Barbaræ, vnà cum domo murata eidem Hospitali vicina attribuimus, curæque & prouisioni V.

Decreta & Constitutiones.

Capituli Ecclesiæ Nostræ Posnan: vt primo quoq, tempore effectum suum sortiatur, demandamus.

Bona Clericorum Dioecesis Nostræ ab intestato de-
relicta, eidem Hospitali attribuimus, vt verò eò magis
tam sanctum & necessarium propositum promouea-
tur; statuimus vt omnes & singuli Dioecesis nostræ Bene-
ficiati & Clerici, siue cum cura, siue sine cura Beneficia
obtinentes, pro sustentatione labore fractorum Consa-
cerdotum, in suis testamentis aliquā portionem honestam
assignent. Hortantes omnes in Domino, vt se liberales &
charitatiuos contra egenos omniq, auxilio destitutos
præstent. Legata per Executores testamenti in spatio
quindecim dierum ad manus seniorum Pœnitentiario-
rum, quibus vnum ex V. Capitulo præficimus, vt debitæ
perceptioni attendant, extradantur, ac in vtilitatem re-
alem & effectualem dicti hospitalis ordinatè conuertan-
tur. Qui verò secùs fecerit, nec hanc exigua sortem
de facultatibus suis, dispositionem ad libitum peculij
sui constituendo, pro eodem hospitali reliquerit, illius
testamentum, vltimamq, voluntatem ad approbatio-
nem non esse admittendam decernimus, bonaq, tan-
quam ab intestato dispositioni Nostræ reseruamus.

De Hosp.

Diœcesis Posnaniensis.

De Hospitalibus.

Relatum est ad Synodum præsentem de negligentis
Oeconomorum seu Prouisorum Hospitalium in red-
den dis rationibus admitti solitis: itaque moti supplicatio-
ne, Synodo præsentì super deputandis synodaliter calcu-
latoribus facta, & prouidentes indemnitati hospitalium
huiusmodi, rationes singulis annis excipiendas per De-
putatos intra & extra mœnia Ciuitatis Posnaniensis exi-
stentes Perillustres & Admodum RR. DD. Ioan-
nem Branecki I. V. D. Archidiac: Psczeuen: Scholastic.
Varlau. Præpos: Sreden. S. R. M. Secretar: Martinum
Morecki S. T. D. Canon: Posnan. Georgium Gowa-
rzewski Canon: Posnan: Præp: Sochaczou. Admodum RR.
DD. Præpositum S. Mariæ Magdalænæ. Parochum S.
Martini, RR. Paulum Iachowicz & Gregorium Lodzia
Pœnitentiarios Posnanienses, non obstante aliorum ab-
sentia, modò sint tres, eligimus & assignamus.

Prouisores autem seu Oeconomi omnium Hospita-
lium in Ciuitatibus Diœcesis Nostræ, viri prouidi, ido-
nei, probatæ famæ & integritatis, in quos nulla suspicio
auaritiæ cadere possit, eligantur, qui in Officium ingere-
re se minimè audeant, nisi prius per Nos seu Officium No-
strum approbentur & confirmentur. In Villis verò Paro-
chos

Decreta & Constitutiones

chos Ecclesiarum earundem, vel Præpositos hospitalium, nisi aliter ex fundatione dispositum fuerit, assignamus. Qui quidem omnes sic studeant administrare Patrimonium IESU Christi, ut iuxta facultatem & prouentus ægrotis & debilibus in Hospitalibus existentibus prouideant, pari humanitate benignoque vultu excipiendo omnes. Bona, quæ ad Hospitale pertinent, nullo pacto, sine consensu Nostro, vendant, agros & prædia Hospitalis non locent ad longius tempus quam annorum trium, idque accedente consensu Nostro; locatio verò fiat plus offerenti. Contractus omnes debitis cautionibus & solennitatibus in utilitatem hospitalis faciant, ruinosam reparare curent, ac iuxta Const: Synodi Petricou. de Anno 1607. in recto ordine & bono regimine, omnia conseruare.

Vt autem corporalibus suffragiis, animæ salus utiliter adiungatur, mandamus ut omnes conscientiam a peccatorum sordibus, debitis temporibus, quibus maior pars populi confiteri solet, emundent, & ad Sanctissimæ Eucharistiæ Panem accedant. Cum verò ad extrema vitæ peruenerint, Sacra ~~Chrismatis~~ ^{Chrismatis} vñctione muniantur, neque in periculoso ab humanis transitu, desint sanctæ moribundis consolationes.

Dum à Deo beneficia accepta Maiestati eius referun-

Diæresis Posnaniensis.

feruntur oblatione illorum ad benefaciendum prouocatur. Quapropter ad eam mentem in hospitalibus existentes prouocare volentes, statuimus vt peculium in hospitali acquisitum hospitalibus attribuant. Sin verò præterito hospitali, extraneis personis bona sua donaauerint, & assignauerint, Nos eas donationes & testamenta (salua propinquioribus consolatione reseruata) irrita, & nulla esse volumus; mandamusque locorum Parochis, vt dispositionibus, ac donationibus præmissis attendant Nobisque & Officio Nostro, siquid delictum fuerit, deferant.

Volumus quoque, vt in iisdem hospitalibus degentes, ordinationes laudabiles hospitalium obseruent, nec quibusuis exemptionibus, pactis, atque coloribus excusentur. Visitationes Præpositorum seu, Commendatiorum obseruent; idque sub pœna exclusionis ex hospitalibus.

Insuper statuimus, vt ad hospitalia nullus sine consensu Præpositi admittatur.

De Confraternitatibus.

Quoniam ad exercenda Christianæ pietatis Officia Congregationes, ac Fraternitates erigendas, & institu-

Decreta & Constitutiones

tuendas eadem pietas esse voluit, vnde omnis proximus egens subleuetur consilio, opeque opportuna, ideò Officium suum in communi propositum habeant, vt ex charitatis vnione, pietatis exercitio, orationibus & Sacramentorum frequentia vberrimi fructus Christifidelibus proueniant.

Vt autem in Dioecesi nostra, illa quæ ad Confraternitatum administrationem pertinent, debito ordine perficiantur, districtè mandamus, vt Confraternitates præfatæ, Statuta & Constitutiones nullas habere, aut condere possint, nisi prius a Nobis, seu Officio Nostro examinata, approbataq; fuerint. Quapropter Articulos quibus iam vtuntur, Nobis, seu Officio Nostro, in spatio duorum mensium à publicatione præsentis Synodi præsentent.

Electiones Seniorum Confraternitatis, nullatenus absq; præsentia Præpositi Ecclesiæ, seu eius locum tenentis fiant, sub pœnis in Bulla Clem: VIII. contentis. Pro Senioribus non ambitiosi, verum zelosi & Fratrum amantes, non ære alieno onerati, sed omni exceptione maiores constituentur, nec vltra annum Officium illorum progrediatur.

In Festiuitatum celebrationibus, alijsq; solennitatibus, Confratres à comestationibus abstineant, nec pecuniam

Dieceſis Poſnaniensis

cuniam, bonaq; Confraternitatis in his, ſed ſolummodo in conſuetis piis operibus expendant. Notabiliores expenſas facere volentes, cum conſilio loci Præpoſiti faciant; in proprios verò vſus, bona & pecuniam Confraternitatis conuertere non præſumant, ſub pœna ſoluendi de proprio.

Annuaſ rationes corâ loci Præpoſito, & aliis duobus Cōfratribus annis ſingulis iuxta præſcriptum Sac. Conc. Trident. reddere teneantur. Imminente neceſſitate re-ædificationis vel inſtaurationis in qua ſunt Eccleſiæ, prompto & hilari animo illic ſe conferant, ac locorum Præpoſitos, ſeu Parochos in fabrica pro facultatibus ſuis adiuuent.

Libros Seniores habeant quatuor. In primo Nomina & Cognomina Confratrum deſcribantur. In ſecundo Bonorum, reddituum, Legatorum, piorum. In tertio expenſarum, & creditorum. In vltimo totius ſupellectilis Confraternitatis. In quibus omnia diligenter fideliterq; adnotentur, & deſcribantur.

De Eccleſiis reſciciendis.

HOrrendum ſanè ſpectaculum, dum Eccleſiæ, vbi præpotens Dominus in excelſo folio gloriæ habitans,

Decreta & Constitutiones

Supplicantium preces exaudit; vel propter negligentias Parochorum & Patronorum, vel usurpatos & distractos per seculares personas prouentus, carentes tegulis, fenestris, vel in toto, vel in parte, parietibusq; ruinam minantibus, peruiæ ventis, ac imbribus conspiciuntur; quibus iniuriis, ornamenta libri, & alia supellex sacra persumdatur, & deperit. Proinde omnes Parochi, detentores iurium, scripturarum, monumentorum, Ecclesiis seruientium prouentuum ad Nos deferant, & taliter usurpata iure vendicent. In Concionibus pios & zelosos Catholicos ut facultatibus suis paupertati Ecclesiarum succurrant, moneant, ipsi verò operas præsent, & in quantum Vires patiuntur, pristino statui & decori eas restituere conentur. Decet verò non solum exterior habitus, verum nitor interior habitaculum maiestatis Diuinæ: apparet autem ex visitationibus, Parochos fructibus inhiantes, non solum vllam reparationem Ecclesiarum, ædificiorumq; ad eam pertinentium, verum nec conseruationem curare, ornamentis & obsequiis Diuinis quasi spoliatas relinquere. Ideò tales monemus, ut intra sex menses, à tempore publicationis præsentis Synodi, ad reformationem Ecclesiarum & ædificiorum sese conferant, ornatum decentem, vestes, vasa, supellectilem, iuxta facultates & redditus accommodent, nitorem & mundi-

Diæcesis Posnanicnsis.

munditiem sacrorum vasorum, vestimentorum Ecclesiasticorum ac totius sacrae suppellectilis curent, lumina, candelas, vinum, hostias, cæteraq; ad Diuinorum officiorum administrationem sedulò prouideant, obligationibus satisfaciant: omnia deniq; quæ Ecclesiasticam honestatem, aut ornamentum lædere, siue offendere possunt, omnino tollant: aliàs contra secus facientes non solum ad priuationem procedemus, verum ad satisfactionem compellemus.

Conseruare verò pias largitiones Christifidelium volentes; pecunias exinde ac aliis prouentibus congregatas, in priatos vsus conuertere, vel mutuò cuiquam dare, etiam lucri prouenientis intuitu nullus Beneficiatus præsumat, sed sub sua, vitricorumq; clauib⁹ in Sacratio asseruet, quib⁹ verò magis Ecclesia indiget, pro iis expēdat, & si aliqua summa maior fuerit, perpetuus census in rem Ecclesiæ ematur: Censúsq; coram Actis authenticis inscriptio fiat, ac in utilitates Ecclesiæ non verò personales Parochi vsus conuertatur.

Census item in rem Ecclesiæ adscriptos Nobis præsentent, quos Nos immunitati Ecclesiæ incorporabimus. idq; sub poenis arbitrio Nostro irrogandis.

Decreta & Constitutiones

De Testamentis.

ET quia congruum est, ac fidei Nostræ ex Sacrorum Canonum dispositione commissum, vt piæ testatorum mentes, ac voluntates vltimæ, debitæ executioni demandentur. Volumus ac districtè præcipimus, vt Executores Legatarii, Notarii, seu illi penes quos testamentum defuncti extat, in spatio quindecim dierum, post obitum defuncti, omnia legata Ecclesiis, aliisq; locis piis, à testatoribus quomodolibet etiam per testamentum nuncupatium assignata & relicta, Nobis seu Vicario Nostro denunciare teneantur. Qui non paruerint, poenam Excommunicationis incurrent. Cuius Excommunicationis absolutionem Nobis reseruamus.

Impedientes Voluntates per Dominos & Magistratus, tum Notarios intentiones decedentium annotare nolentes eidem excommunicationi subiicimus.

De Decreto S. Concilii Tridentini contra usurpatores Bonorum Ecclesiasticorum.

CRedunt plurimi res suas posse augeri, dum Bona, Decimas, prouentus, Census, iura, res, actiones Ecclesiis
mancipa-

40

Diæcesis Posnaniensis.

mancipatas occupant, verum arte sua decipiuntur. Sicut etenim fidelis in omnibus verbis suis Dominus Ecclesiarum promotores, & cultus sui Zelatores benedictionibus prosequitur, dum cernimus horrea illorum frugibus, torcularia vino ob hilarem oblationem primitiarum abundare; ita eius Sanctæ voluntati resistentes, iram sibi & maledictionem æternam thesaurizant. Vt igitur Ecclesiæ, quæ sunt tribunalia dimittendorum & ligandorum peccatorum ad se introeuntibus indicent veritatem, & vt quilibet se diiudicet, an possit appropinquare altari, cuius Ministris alimenta subtrahit, Decretum Sacri Concilii Tridentini Sess. 22. Cap. II. de reformatione, contra vsurpatores latum, præsentibus Constitutionibus inseri volumus. Cuius tenor sequitur talis.

*Ex S. Conc : Trid : Sess : 22. C. II. de
Reformat :*

SI quem Clericorum vel Laicorum, quacunq; is dignitate, etiam Imperiali, aut Regali, præfulgeat, in tantum, malorum omnium radix cupiditas occupauerit, vt alicuius Ecclesiæ, seu cuiusuis secularis, vel Regularis beneficii, Montium pietatis, aliorumq; piorum locorum Iurisdictiones, Bona, Census, ac Iura etiam feudalia, & Emphy-

Decreta & Constitutiones.

Emphyteutica, fructus, emolumenta, seu quascunq; ob-
uentiones, quæ in Ministratorum, & pauperum necessi-
tates conuerti debent; per se, vel alios, vi, vel timore in-
cusso, seu etiam per suppositas personas Clericorum
aut Laicorum, seu quâcunq; arte, aut quocunq; quæsi-
to colore in proprios vsus conuertere illosq; vsurpare præ-
sumpserit, seu impedire, ne ab ijs ad quos iure perti-
nent, percipiantur: is anathemati tam diu subiaceat,
quam diu Iurisdictiones, Bona, Res, Iura, Fructus, & re-
ditus, quos occupauerit, vel qui ad eum quomodo-
cunq; etiam ex donatione suppositæ personæ peruene-
rint, Ecclesiæ, eiusq; Administratori, siue Beneficiato,
integrè restituerit, ac deindè à Romano Pontifice ab-
solutionem obtinuerit. Quodsi eiusdem Ecclesiæ Patro-
nus fuerit, etiam Iure patronatus ultra prædictas pœnas
eo ipso priuatus existat. Clericus verò, qui nefandæ frau-
dis, & vsurpationis huiusmodi fabricator, seu consen-
tiens fuerit, eisdem pœnis subiaceat, nec non quibus-
cunq; Beneficiis priuatus sit, & ad quæcunq; alia Bene-
ficia inhabilis efficiatur, & à suorum ordinum executio-
ne, etiam post integram satisfactionem, & absolutionem
sui Ordinarii arbitrio suspendatur.

Dictum Decretum latino aut vernaculo sermone
intel-

Dioecesis Posnaniensis

intelligibili charactere descriptum pro foribus omnibus
Ecclesiarum Parochialium affigatur.

*De Causis Criminalibus per Procuratorem
promouendis.*

PRout legum Maestas, vsum liberum fortunarum
præstat, sic per non legitimos tramites inhiantibus,
easdemq; inuadentibus frena imponit: propterea felicitis
record: Gregorii XIII. Pont. Max: Clero Dioecesis Regni
Poloniæ Breue ad causas Criminales per Procuratores
promouendas Indultum, vt omnibus innotescat, de ver-
bo ad verbum inseri mandauimus.

BREVE APOSTOLICVM

*In quo Clericis Regni Polon: facultas datur causas in Cri-
minalibus per Procuratorem promouendi.*

Venerabilibus Fratribus, Archiepiscopo Gnesnensi
Primate, Episcopisque eius Suffraganeis, nec non Capitu-
lis Cathedralium & Collegiatarum Ecclesiarum, atque
vniuerso Regni Poloniæ Clero.

Gregorius P. P. XII,

L

Vene-

Decreta & Constitutiones

Venerabiles Fratres, & dilecti filij, salutem & Apostolicam benedictionem.

ET nostra Ecclesiarum omnium sollicitudo, & vester erga sanctam Sedem Apostolicam sinceræ devotionis affectus requirunt, ut quantum possumus in Ecclesiarum vestrarum regimine. & iurium ipsarum prosecutione, vobis auctoritate nostra opitulemur. Cum itaque dilectus filius Iacobus Brzeznicus, Canonicus Posnaniensis, vestro nomine Nobis exposuisset, sæpè accidere, ut in territorijs, villis, pagis, aliisque locis, quæ ratione vestrarum Ecclesiarum possidetis, & in quibus temporale dominium, ac forsan merum, & mixtum imperium, gladiique potestas vobis competit, Hæretici, Schismatici, Sectarij, ac alij milites & prædones, etiam generis nobilitate pollentes, vobis & aliis Ecclesiasticis personis plurimum infesti sint, & frequenter territoria, villas, pagos, & vasallos, & subditos, vestrasque & illorum res, possessiones, & bona depradari, extenuare, opprimere, & ibi grassari, illisque varia dispendia & damna inferre; boues, equos, & alia amenta vi ex bonis vestris, certis limitibus, & confiniis circumscriptis, seu circumdatis, diripere, & illinc adducere, ac denique infinita alia latrocinia, homicidia, neces, insultus, & excursions, facere, & exercere audeant: & cum
vos, qui

Diæcesis Posnaniensis.

vos, qui alio modo similes violentias, inuasiones, & vestrorum vasallorum deprædationes repellere non valetis, nec potestis, aduersus Hæreticos, Schismaticos, Sectarios, latrones & homicidas, nec non alios delinquentes prædictos criminaliter agere, & experiri ac, inquirere, debitisque pœnis còèrceri & puniri facere intendatis, si vobis ad id Sedis Apostolicæ suffragetur auctoritas: & ideò nobis idem pro parte vestra humiliter supplicauerit, quatenus in præmissis opportunè prouidere de benignitate Apostolica dignaremur: Nos cupientes, vt delinquentium similes ausus congruis remediis còèrcentur, & aliis aditus committendi similia præcludatur, huiusmodi supplicationibus inclinati, vobis, vt per Procuratores à vobis deputari solitos, quoscunque Hæreticos, Sectarios, Latrones, homicidas, & alios delinquentes præfatos, coram competentibus. Iudicibus accusare, & deferre, & contra eos tam ciuilitè quàm criminaliter & mixtim agere, & experiri; nec non desuper quoscunque processus & inquisitiones formari, ac sententias ferri, & promulgari, easque debitæ executioni demandari petere, instare, & procurare, absque excommunicationis aut irregularitatis, vel inhabilitatis, seu priuationis Beneficiorum Ecclesiasticorum, per vos pro tempore obtentorum, aut cuiusuis alterius pœnæ, vel censuræ, in-

Decreta & Constitutiones

ra incurfu, liberè & licitè positis, Apostolica authoritate, tenore præsentium, de speciali gratia concedimus, & indulgemus, ac vobiscum quatenus opus sit, desuper dispensamus. Non obstantibus præmissis, ac constitutionibus & ordinationibus Apostolicis, cæterisque contrariis quibuscunque. Datum Romæ apud S. Petrum, sub annulo Piscatoris die VIII. Aprilis M. D. LXX. VII. Pontificatus Nostri. Anno Sexto. Vi. Cæ. Gloriorius.

De Ingressu in Ecclesiam modesto, & Oratione pro defunctis.

SI in mundo conuersatus, zelum domus, in quo panes propositionis asseruabantur, ostendit Dominus; quātō magis decorem Sponsæ suæ Ecclesiæ, vbi substantialiter nobiscum manet, amplectitur, ac à seruis suis singularem venerationem exigit. Omnibus itaque Domum Domini, domum orationis, cum canibus, auibus, bombardis ingredientibus excommunicationem latam denuncient Parochi, ac frequenter frequenti populo publicent, & ad fores Ecclesiarum natiuo idiomate schedulas, vel tabellas affigant: his verbis. *Huc nemini ingredi licet cum bombardis, sclopetis, canibus, & auibus.*

Dioecesis Posnaniensis.

bus ad venandum, sub pœna excommunicationis,

Adlaudabilē quoq; ex Vrbe in orbē egressum, & in Prouincia nostra receptum morem orandi pro mortuis, Sedes Apostolica tanto Nos magis allicere cupiens frequentandum, toties quoties orantibus quadraginta dierum indulgentias concessit, id vt omnibus innotescat, identidem populo ad diuina congregato intiment Parochi.

De Regularibus.

QVoniam in omnibus partibus Orbis Christiani S. Concilij Tridentini Sancita vigere cognoscimus; non possumus & Nos Dioecesim Nostram ad obseruantiam eorundem non accommodare. Propterea omnes Præpositi, Priores, Custodes, Guardiani, Vicarij, ac vniuersi Religiosi, etiam Mendicantes, nouerint se ad obseruantiam non modò eorum quæ in S. Concil: Trident: continentur, verum & eorum quæ Sacra Congregatio Eminentissimorum Cardinalium decreuit, esse obligatos. Nos verò pro munere Nobis imposto, vt tenemur in ouili Domini, sine quauis derogatione, ac diminutione immunitatum & exemptionum Religionibus concessarum, in omnibus quæcunq; curæ & Ad-

Decreta & Constitutiones.

ministratiōi Nostræ S. Conciliū Tridentinū & Sacra
Eminentissimorū Congregatio Cardinalium imposuit,
procedemus, & ordinabimus.

Et imprimis: meminerint sibi cauendum esse, ne
libros de rebus sacris, siue authoris nomine impressos,
penes se aliquis eorum retineat, nisi prius examinati, pro-
batiq̃ue à Nobis fuerint, vltraq̃ue Nostram approbati-
onem, suorum quoq̃ue Superiorum licentiam impetra-
uerint. In Ecclesiis, sui quidem Ordinis, priusquàm
de vita & moribus, scientiaq̃ue, à suis Superioribus e-
xaminentur, & approbentur, Nostramq̃ue benedictio-
nem petant, & obtineant; alijs verò, quæ sui Ordinis
non sunt, vltra licentiam suorum Superiorum, nisi No-
stram etiam consequantur, ne aliquo modo prædicare
præsumant. Quod si quos errores aut scandala prædi-
cando seminauerint in populo, sciant sibi, tam in suo
Monasterio, quàm alieno, prædicationem à Nobis in-
terdicendam fore. Missæ quoque Sacrificium in priuatis
Domibus, atq̃ue omninò extra Ecclesias, aut Oratoria,
diuino Cultui dedicata, à Nobisq̃ue designanda, & vi-
sitanda non celebrent. Qui extra claustra & obedienti-
am suarum Religionum vixerint, prætextu Priuilegii in
Ciuitate & Diœcesi Nostra ne prædicent.

Quod

Diæcesis Posnaniensis.

Quod si quis talium deliquerit, tutus non censetur esse, quominus à Nobis tanquam Sedis Apostolicæ Delegatis, secundum Canonicas Sanctiones puniri & corrigi possit. Illi autem, qui degentes quidem intra Claustra, sed extra ea notoriè deliquerint, scandalumque populo fideli fecerint, nisi à suo Superiore, infra tempus à Nobis præfigendum, seuerè puniantur, à Nobis condignas pœnas accipient. A suo etiam Conuentu recedere nullus præsumat, etiam prætextu ad suos superiores accedendi, absque mandato in scriptis obtento, aliàs tanquam Religionis desertor, Nostriis pœnis subiacebit. Idem quoque, extra monasteria degentes quomolibet exempti, etiamsi certum Iudicem à Sede Apostolica deputatum in partibus habeant, in Ciuilibus causis mercedum, & miserabilium personarum, coram Nobis, tanquam in hoc à Sede Apostolica Delegatis, conueniri, atque ad soluendum debitum cogi poterunt, & compelli. In Monasteriis nouiter erigendis, is numerus personarum constituatur, in posterumque conseruetur, qui vel ex redditibus propriis Monasteriorum, vel ex Eleémosynis commodè possit sustentari. Censuras & interdicta à Nobis promulgata, in suis Ecclesiis publicare & seruare, dies quoque festos à Nobis indictos celebrare debent. Si quæ controuersia
de præ

Decreta & Constitutiones

De præcedentia in Processionibus ortæ fuerint, eorum compositionem ex Nostra authoritate acceptabunt; ad eas autem vocati accedere tenebuntur, iis tantum exceptis, qui in strictiori clausura perpetuò viuunt. velex sui instituti ratione ad eas non tenentur. Quartam funeralium, iuxta S. Concilii Tridentini dispositionem Ecclesiis Parochialibus soluant. Ad leuanda cadauera defunctorum cum Cruce in Parochiam sine Ictu Parochi non descendant, vti declarauit Leo X. in Concilio Generali Lateranensi: super quo extat quoq; declaratio S. Congregationis Cardinalium, super negotiis Episcoporum, & Regularium de actu 12. Ianuar. Anno 1603. Alios denique SS. Canones Decretaque S. Concilii Tridentini Regularium reformationem continentia iidem Religiosi Diocesis Nostræ tanquam optimas, summopereque necessarias instituti sui Regulas, eâ quâ par est diligentia, voluant reuoluantque, ne ignorantia erroris locus relinquatur.

De Conservatoribus.

NVlla reperitur virtus abundantiores habere fructus quam iustitia, hæc enim suas negligens utilitates, alienis prospicit, hanc Pōtificia Potestas singulis singula tribuendo æqua lance moderata est. Quocirca exemptos

Diæcesis Posnaniensis.

ptos omnes etiã Regulares Mendicantes seriò monemus
vt ad immunitates suas conseruandas Conseruatores iu-
dices ex deputatis eligant: quorum Catalogum, insisten-
do mandato Bullæ Gregorii XV. quæ incipit *Sanctissi-*
mus in Christo Pater, proponimus.

Conseruatores pro Maiori Po- *lonia.*

Perillës: Admodum R. D. Ioannes Baykowski Episcop.

Ennens: Suffragan: Posnan: Gnesnen: Canon:

Admodum R. D. Sigismundus Cielecki Præposit: Posn:
Gnesn. Płocen: Canon,

Admodum R. D. Ioannes Branecki I. V. D. Archi-
diac: Psczeu: Scholastic. Varsau. Præposit. Sre-
den:

Admodum R. D. Albertus Grabowski Gnesn: Posn:
Canon: S. R. M. Secretarii.

Admodum R. D. Ioannes Markiewicz I. V. D. Posn:
Canon: Præpos: Croben.

Admodum R. D. Stanislaus Czaplic. Director Aca-
demie.

Pro Masouia.

M

Admo-

Decreta & Constitutiones

*Admodum R. D. Alexander Halanci Præpositus Var-
saviæ.*

*Admodum R. D. Ioannes Branecki I. V. D. Archi-
diac: Psczeu: Scholastic: Varsaviæ. Præposit:
Sreden.*

*Admodum R. D. Ioann. Sczawinski Cancell: Varsaviæ:
Canon: Posnan: S. R. M. Secretarii.*

*Admodum R. D. Nicolaus Erler I. V. D. Præposi-
tus Kietcens. Sendomirien: Varsau: Canon: &
Officialis.*

*Admodum R. D. Andreas Hawtos I. V. D. Varsau:
Canon:*

De Privilegiis Aduitalitatum.

CUm plurima bona à mensa Episcopali auulsa in hæ-
reditarios titulos, cum leuissima pensione in graue
præiudicium Nostrum Successorumque Nostrorum, iu-
re feudi distracta sint, iuxta verò Constitutionem Ma-
cieiouiianam in bonis Ecclesiasticis plures aduitalitates,
marito & vxore exceptis, concedi non possint: ne hæ-
reditate bona Sanctuarii Dei possideri videantur, omnia
eiusmodi priuilegia annihilamus, detentores præfato-
rum

Dioecesis Posnaniensis

rum bonorum abiudicamus, priuamus, ac eadem dispositioni Nostræ successorumque Nostrorum restituimus. Aduitalitates verò per Nos concessas, inuiolabiliter conseruari volumus. Venerabile autem Capitulum Ecclesiæ Nostræ Cathedralis obligamus, vt in posterum nemini, quisquis ille fuerit, sine impositione Canonis quolibet anno pro fabrica Ecclesiæ, iuxta vires Tenutæ soluendi, priuilegia confirmet.

De Monialibus.

Libenter correptiones feruor Regularis vitæ amplectitur, & innocens suis reprehensionibus delectatur; igitur omnes Superiores Monialium, etiam exemptionibus quibuscunque gaudentes hortamur in Domino, vt Monasteriorum Clausura non tantum quoad egressum obseruetur, verum etiam in admissionibus Personarum secularium cuiuscunque sexus, omnis cautio adhibeatur, nec colloctiones in longum, quibus ardor spiritus extinguitur, protrahantur, & nonnisi ad cancellos fiant. Quodsi verò aliqua necessitas aliter faciendi postulauerit, sine Nostra, vel Admodum R. Vicarii Nostrī in non exemptis, in exemptis verò sine Superiorum suorum facultate, nemo ultra primam clauuram Mona-

Decreta & Constitutiones

sterii admittatur. Ad Ecclesias, & extra, omnis prope-
rius audacior, vti Regulari disciplinæ inimicus peni-
tus tollatur, aliâs contra transgressores, iuxta Gregorii
X V. Const: quæ incipit *Inscrutabilis* procedemus, &
in rigida obseruantia eandem habere curabimus.

Delegatum insuper Nobis à S. Concil: Trident:
vt & certus numerus Virginum in Monasteriis consti-
tuatur, & dotes, quibus Sanctimoniales congruè susten-
tari cum emolumento Monasterii possint, prouideantur.
Proinde nulla Virginum ad Probationem & Professio-
nem, sine Nostro examine, tam in exemptis, quàm in
non exemptis Monasteriis admittatur.

S. Congregationis Responsa.

Placuit Synodo præsentis Eminentissimorum Cardi-
nalianum S. Concilii Tridentini interpretum, dum ad
Limina SS. Apostolorum constitissemus, Responsa Nobis
data annotare. Quorum tenor est talis.

Nos Io : Baptista tit. Sancti Eusebii S. R. Ecclesiæ
Presbyter Cardinalis Pamphilius, nomine S. Congre-
gationis Eminentiss: Cardinalium Concilij Tridentini
interpretum fidem facimus, & attestamus, Reuerendis-
simum in Christo Patrem Dominum Episcopum Po-
naniensem.

Diæcesis Posnaniensis.

Posnaniensem ad sacras BB. Apostolorum Basilicas piè ac reuerenter constituisse, ac eidem Congregationi, status suæ Ecclesiæ rationem reddidisse, quam ingenti cum lætitia, maximaque eius Amplitudinis commendatione, Eminentissimi Patres audierant, cum ex ea cognouerint, quàm feliciter res Catholicæ Religionis illic pergant, quantaque illic animi cura, ac pietate, & vigilantia Pastorali, eius Amplitudo ouibus sibi creditis adsit, ac propterea omissis adhortationibus, ad capita exposita ut sequitur responderunt.

Quòd prudentiâ & dexteritate procurare curet ut Canonici ad præscriptum S. Concilij c. 12. Sess. 24. de reformatione, resideant, & personaliter intersint Officijs Diuinis.

Tenuitati Præbendarum, & distributionum quotidianarum, nec non Ecclesiarum Parochialium prouidendum respectiue erit remedijs ab eodem S. Concilio præscriptis in c. 3. Sess. 21. & c. 13. & 15. Sess. 24. de reform.

Quoad Parochiales Ecclesias vsurpatas, seu profanatas ab Hæreticis, procuranda erit recuperatio, & respectiue restauratio, & si quæ fuerint penitus collapsæ, ad Ecclesias matrices, seu viciniore cura animarum quàm primùm transferatur.

Decreta & Constitutiones

Clausuram Monasteriorum Monialium pro sua prudentia & pietate reducere non prætermittet, ad formam præscriptam in Constit: San. mem. Pii V.

Pro administrandis autem bonis huiusmodi Monasteriorum, & aliorum locorum piorum, hortationibus, monitionibus, & charitate Pastoralis, excitare poterit viros habiles & pios.

Occupatores prouentuum, & Decimarum Ecclesiis Parochialibus soluendarum absolui non possint, nisi secuta actuali restitutione, ac reintegratione, iuxta Decretum. c. 10. Sess. 22. de Reform. Idque significandum Confessariis Cleri Secularis & Regularis; quod etiam in Vrbe Superioribus Regularibus fact. per eius Amplitudinem expressione Religionum illic existentium.

Quoad denegationem solutionis Decimarum Ecclesiis Parochialibus per PP. Societatis IESV, Eminentissimi Patres seriò agent cum Generali Societatis, & efficacissima officia interponent cum Sanctissimo D. N. pro opportuna prouisione.

Vt autem tollantur abusus Regularium circa Altaria portatilia, pariter officia interponent cum eodem Sanctissimo, vt demandare dignetur Secretario Breuium, ac aliis Officialibus, ne illa concedant, nisi sobriè, limitatè, magnaq; circumspectione, & insuper iidem Eminen-

Diæcesis Posnaniensis.

minentis. Patres sub comminatione poenarum præcipient Superioribus eorundem Regularium, vt formam huiusmodi concessionum ad amissim obseruent. Abusui verò eorundem Regularium circa expositionem Sanctissim. Sacramenti, & frequentium processionum, occurrendum censuerunt Eminentissimi Patres, literis Nuntio directis pro executione infra positorum Decretorum eiusdem S. Congregationis.

Congregatio Eminentis. Cardinalium Concil: Trid. Interpretum, censuit non licere Regularibus, etiam in eorum propriis Ecclesiis sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum publicè adorandum exponere, nisi ex causa publica, quæ ab Ordinario sit approbata. ex causa autem priuata, non posse sanctissimum Eucharistiæ Sacramentum à tabernaculo extrahere, sed ibi velatum remanere, ita, vt ipsa hostia videri non possit.

S. Congregatio Eminentissimorum Cardinalium Concilii Trident. Interpretum censuit, Regularibus & Confraternitatibus in Ecclesiis Regularium non esse permissum, nisi intra eorum Ecclesias & Claustra tantum Processiones facere, & non extra. Si verò Ecclesiæ Claustro careant, eisdem Regularibus & Confraternitatibus licere Processiones tantum facere intra ambitum duntaxat earundem Ecclesiarum, hoc est, prope muros Eccle-

Decreta & Constitutiones.

Ecclesiæ exeundo à ianua Ecclesiæ, & ingrediendo per aliam, siue per eandem, & semper propè muros Ecclesiæ, & non extra dictum ambitum, nisi de licentia & consensu Ordinarii, seu Parochi, vel cum Cruce eiusdem.

Quoad eiectiones ab eadem Societate IESV, & ordinatos ad Votum Paupertatis eiusdem Societatis, seriò iungeretur Generali, vt opportunè prouideat, & scandala tollantur.

Circa facultatē absoluendi ab Hæresi, eidem Amplitudini concedendam, & aliquibus Parochis circa fines Silesiæ & Marchiæ existentibus, iidem Eminentissimi Patres agent efficaciter cum eodem Sanctissimo pro huiusmodi facultatis concessione.

Postremò Eminentiss. Patres sperantes Amplitudinē suam visitationem Diœcesis, & Synodi Diœcesanæ celebrationem, tanquam remedia aptissima pro tollendis abusibus, & conseruanda Clericali disciplina, non esse prætermittendum, ad præscriptum eiusdem S. Concil: c. 4. & 3. Sess. 24. de reform. cum exequi etiam possit absq; nouorū Decretorū editione, & cum sola renouatione & executione antiquorū, precantur Diuinam Clementiam vt illam incolumem ac felicem diu seruet.

Romæ. Hac die 10. Nouemb. A: 1640.

Io: Bap: Cardin: Pamphilius

Franciscus Paulutius S. C. C. Secretar.

Diæcesis Posnaniensis

De Sententia Excommunicationis.

TErribilis fulminantis Ecclesiæ gladius vehementissimum Christifidelibus pauorem debet incutere, si aduertant, nullam in Ecclesia Dei maiorem poenam, aut acerbiores multas posse reperiri, quàm excommunicationis telo iugulari. Verùm cum plerisque fideles ex ignorantia iuris, in contemptum potestatis Ecclesiasticæ & censurarum, non sine culpa mortali, labi contingat; idcirco à Parochis & Regularibus, in Concionibus, aut quoties commoda occasio sese obtulerit, admoneri populum volumus, vt ab Excommunicatione à Iure, vel ab homine lata poenarum omnium maxima sibi metuant, illamque dici ac haberi in Ecclesia Dei pro gladio spirituali relicto à Christo Domino iustitiæ ac disciplinæ Magistro, proindeq; cum quis ob delictum & culpam lethalem contumax, aut rebellis à capite ipso Nostro IESV Christo, cuius corporis mystici membra sumus, vti pars mortua præcisus fuerit, illi est vestigio Diabolicæ tradi potestati, deinde suffragiis Ecclesiæ communibus, Sacramentorum participatione actiua & passiva, Sacrificiorum, ac omnium Ecclesiæ vniuersæ officiorum meritorumque fructu, habilitate ad Beneficia Ecclesiastica obtinenda, quandoque retinenda, Actio-

N
num

Decreta & Constitutiones

num omnium Iudicialium facultate, ciuili vitæ, ac con-
uersationis humanæ locietate priuari, non alio tamen fi-
ne & intentione Ecclesiæ, quam vt resurgat à peccato,
& saluus fiat in die domini, & in medicinam animarum
adhiberi, monitum verò si nolit tempore celebrationis
exire, aliam nouam Excommunicationem Papæ reserua-
tam incurrere. Præcipimus præterea Parochis ac Regu-
laribus, vt populum doceant, ob hanc potissimum cau-
sam excommunicatos è suggestu denunciari, vel ad valuas
Ecclesiarum publicari, vt ab omnibus vtriusque sexus fi-
delibus euitentur; ne excommunicantes cum excom-
municato mortaliter peccent & incurrant excommu-
nicationem, nullusque illorum prætensâ ignorantia, si
quid in contemptum clauium Ecclesiæ deliquerit, ex-
cusari possit; nam publicatio & denuntiatio, nec potest
nec debet singulorum auribus inculcari. Illos verò qui
non fuerint supradicto modo denunciati & declarati,
euitare non debebunt, iuxta Bullam Prouincialem spe-
cialiter concessam à LEONE X. Excommunicati autem
pro non solutione debitorum, licet in mortis articulo
absoluti, sine nostra tamen aut Officij Nostri licentia, in
loco sacro sepeliri non possunt, nisi præstita cautione de
idonea & sufficienti satisfactione Creditoribus de bonis
Defuncti relictis, vt ea ratione tam authoritati Ecclesiæ,
quàm

50

Diœcesis Posnaniensis.

quàm indemnitati Creditorum consultum esse possit, iuxta supradictæ Bullæ Leonis X. dispositionem. Clerici, demum excommunicati & declarati, vel ab Officio suspensi, si ministrare ausi fuerint, sciant se pœnam depositionis ab officiis, ac Beneficiis incurrisse, infames detestabilesque esse, nec illis spem ad beneficia Ecclesiastica restitutionis superesse, nisi Sedis Apostolicæ gratiam, cui soli facultas dispensandi ea in re est reservata, per condignam pœnitentiam obtinuerint.

Omnes Personæ pro Decimis, Censibus, Iuribus Ecclesiæ, iniuriisque aliis Personis Ecclesiasticis illatis, Excommunicationis vinculo iudicialiter innodatæ, à singulis Parochis publicentur, nec præsumant in præsentia eorundem Parochi celebrare, & alia quævis Sacramenta administrare, sub pœna Excommunicationis ipso facto incurrenda.

Volumus etiam, vt Bullam Cænæ Domini Polonico idiomate propter rudes & ignorantes, in aliis verò Germanico, pro exigentia Personarum semel in Quadragesima, & semel in Aduentu Domini publicent, & ad notitiam deducant.

De rebus Ecclesiæ non alienandis & conseruandis:

Decreta & Constitutiones

Censentur digni laude *Parochi*, qui vel Ecclesias col-
lapsas reedificauerunt, vel debitis ornamentis & su-
pellectili auxerunt, vel Ecclesiarum iuribus & prouen-
tibus à detentoribus per legitimos tramites vindicatis,
eas pristino statui reddere cupiunt: vt itaque in poste-
rum pernicioſa calamitas Ecclesiarum euitetur, volu-
mus, vt dictas actiones, & præſertim definitiuas senten-
tias, vel vim definitiuæ habentes, tum excommunicati-
ones legitimas, ac quæcunq; alia Decreta in iudiciis ſi-
ue Tribunalitiis, ſiue Terreſtribus, ſiue Caſtrenſibus, in fa-
uorem Eccleſiæ obtenta, facto vno volumine compe-
tenti, diſtinctè ac correctè transcribi faciant, omnibuſq;
per Notarium Noſtrum collationatis, Nobis ſeu Admo-
dum R. Vicario Noſtro pro ſigillo apponendo præ-
ſentent.

Si verò de præſatis bonis, prouentibus, Decimis, ad
aliquam transactionem, renouationem, ſeu compositio-
nem deuenerint Nobis inſciis, vel Vicario Noſtro, prædi-
ctas transactiones, renouationes, ſeu compositiones, nul-
las, irritas & inanes declaramus. In poſterum verò *Para-*
chis ſuper Decimarum ſolutione, non liceat quouis pa-
cto, ſeu conditione in præiudicium ſuarum Eccleſiarum
componere, ſub pœnis contra alienatores bonorum Ec-
cleſiaſticorum, & prout latiùs de ſingulis epiſtola Paſto-
ralis

Diæcesis Posnaniensis.

ralis edocet, monita & Decreta circa huiusmodi compositiones, ab omnibus exactè obseruari mandamus

Prohibemus denique sub Excommunicationis latae sententiæ poena, ne post obitum Parochi, aut alterius Sacerdotis, quispiam Ecclesiæ supellectilem, bona, iura, aut scripturas, quoquo modo asportare aut occultare præsumat.

Singularis zelus Admodum R. D. Andreae Swinarski Ecclesiæ Nostræ Cathedralis Canonici in vindicanda Ecclesia in Ostrorog. de manibus Hæreticorum optimam laudem meretur, Nobisq̃ue gratus habetur. Et quoniam, vt asseritur eadem Ecclesia titulo Collegiatæ gaudebat, hortamur Admodum R. D. quatenus eandem pristinae dignitati, & decori, vindicatis omnibus prouentibus, restituat.

Taxa Cancellaria.

Tribunal Nostrum vt ab omnibus prorsus exactio- nibus sit liberum volumus; ad quem effectum taxam Synodi Prouincialis Varsauensis de Anno Domini 1636. reassumimus; eandemq̃ue ad vnguem obseruari sub poenis eidem Constitutioni appositis mandamus.

Decreta & Constitutiones.

T A X A

Processuum Iuris, Consistorij Spiritualis.

IN causis Ordinariis, *Citatio*, tres grossi. siue sit vnus vel plures Iudices apud Episcopos: apud Officialem tres medientes. *Contumacia*, siue contra vnum, siue contra plures tres grossi: *Aggrauatio*, sex grossi: *Re-aggrauatio*, nouē gros: cōtra participantes, duodecē gros: *Interdictum* quodlibet, & quotquot sunt personæ, octodecē gros. A qualibet *absolutione* prædictarū censurarum, sex grossi: *Instrumentum* appellationis, vna marca. *Remissoria* pro examine testiū octodecē gros: pro examine cuiuslibet testis super simplici propositione examinati, sex grossi. Si verò super *articulis* quantumuis magnis, octodecem grossi. Si super *interrogatoriis*, nihil: si dantur ad numerum tredecim, vltra generalia quæ in hoc numero tredecim computari non debent, sed tantum specialia. Si autem supra tredecim, tunc pro quolibet interrogatorio tres grossi: *Copie* pro viginti quatuor rigis in media charta ex vtraque parte scripta, tres grossi. *Ab oblatis* & admissionibus quorumcunque Processuum

cessuum, nihil. *A notis iudicialibus* apud Ordinarios, tres medientes: Apud foraneos Officiales, Vnus grossus. *A notis obligationum & Constitutionum*, tres grossi. *Commissio*, Octodecem grossi. *Commenda simplex*, duodecem grossi: *Crida cum Commenda*, octodecē grossi. *Significatoria* pro institutione, duodecem grossi. *Exequutoriales* sine sententia, octodecem grossi: cum sententia Florenus vnus. Et in beneficialibus in pargameno, Floreni tres. *Pro transumpto* sententiæ definitiue ad Curiam Romanam, vel alibi transportando, in pargameno, & sigillo appenso, tres marcæ. *Indultum*, ad copulandum, sex grossi, Carnes manducandum ex necessitate, sex grossi. *Dimissoria*. Florenus vnus grossi sex. *Subdelegatio* causæ, sex grossi. *Pro confirmationibus* testamtorū, si testamentū continet centū florenos, sex Floren: si supra centū, ad quamcunq; summā, nō vltra quindecim Flor. Hoc prouiso, quod paruus excessus supra centum non augeat taxam. De institutionibus & prouisionibus beneficiorum, mos antiquus, & Bulla Prouincialis seruetur. *Pro erectionibus* beneficiorum, à marca prouentus, florenus vnus & medius. *Pro registro* in vno folio papyri, sex grossi, ita quod medietas folij cōtineat rigas viginti quatuor, & non minūs, & scribatur scriptura comprehensiuā, & non extensiuā.

Decreta & Constitutiones

In causis Appellationum, & Apostolicis,
Ex Nouis.

Citatio Apostolica, Florenus vnus grossi sex, si in ea est insertio Commissionis: secus Octodecim grossi, & hoc si est in pargameno; nam ab ea, quæ est in papyro absque insertione Commissionis, duodecim grossi. Citatio per appellationem, octodecim, Citatio cum inhibitione, Florenus vnus grossi sex. Citatio cum Compulsoria, Florenus vnus grossi sex. Compulsoria cum inhibitione, Florenus vnus grossi sex. Contumacia Apostolica & appellationis, octodecim grossi. Aggrauatio, viginti quatuor grossi. Reaggrauatio, Florenus vnus, & contra participantes Florenus vnus grossi sex. Interdictum quodlibet, & quotcunque personas contineat, Florenus vnus & medius. Absolutiones tam in Apostolicis, quam in appellationum causis, soluantur secundum proportionem & taxam censurarum. Compulsoria, octodecim grossi: Inhibitio, octodecim grossi. Remissoriales pro examine testiũ, viginti quatuor grossi. Pro instrumento Remissionis Causæ ad priorem Iudicem habentem vim definitiuæ sententiæ, vna & media marca: si non habet vim definitiuæ sententiæ, Florenus vnus & medius: si à definitiua, tres markæ. Citatio ad exequendam sententiam, octo-

Dioecesis Posnaniensis

octodecim grossi. *Exequutoriales* si in eis vna sententia inferatur, tres marcæ: si duæ sententiæ, sex marcæ: & consequenter. *Subdelegatio causæ*, duodecim grossi. *Commissio*, Florenus vnus, grossi sex. *Absolutio* cum inhibitione, vna & media marca. Item, in causis quæ regestrantur, non soluuntur notæ: at si partes concordent, antequam regestrum scriptum fuerit, tunc procuratores tenentur ad solutionem notarum.

De Iudæis.

CRescentem Iudæorum audaciam ferre non possumus, non contenti etenim artibus mechanicis, quarum exercitio Christifidelibus victus rationem præripiunt, insuper infestissimos Religionis Christianæ hostes sese profitentur, dum in contemptum Festorum omnium de præcepto ad Populum in Dioecesi Nostra celebrium, per omnes plateas, & loca Ciuitatis deambulationes ac discursus faciunt, conuocatisque simplicibus, ac villanis eos radunt, tondent, potus propinant, institorias tabernaculas, & fornices ad venditiones faciendas aperiunt, & alia quibus festiuitates violantur, & turbantur, exercent. Quapropter statuimus, vt nullus Iudæorum præsumat, diebus Dominicis & Festis, per Ciuitatem & plateas

O

deam-

Decreta & Constitutiones

deambulare, vendere, tondere, propinare, radere, sanguinem mittere, vel curare, ac obstetricari parturientibus. Difficile etenim ab hostili animo Iudæorum in iis quæ a peritis in arte contubernalibus exercentur communicatoque consilio in casibus periculosis exactâ diligentia curantur, sperare corporis sanitatem, & rectam valetudinis curationem. Ac iuxta impositum Nobis onus per Bullam Gregorij XIII. quæ Incipit, *Alias. Anni 1581.* hortamur omnes in Domino cuiuscunque dignitatis, præeminentiæ, gradus, ordinis, status, & cōditionis, ne dum suos languores corporum illicitis mediis, & præcipuè Iudæorum operâ sanari cupiunt, veræ salutis suæ, animarum simul & corporum immemores fiant.

Insuper videntes seculares Magistratus leges de familia Christiana latas oblitteratas relinquere, Nos ne in Regno Christianorum homines Christiani Iudæis (quos culpa servituti submisit) famulentur, scandala, contumeliæ, blasphemiæ quæ in dies fiunt, tollantur, inherentes Pauli I V. Constit. quæ incipit *Cum nimis Anno: 1555.* statuimus, ut omnes utriusque sexus homines, qui de facto Iudæis pro familia domestica & continuo famulantur, ab illis discedant, nec in posterum sub vno tecto cum ipsis habitare & per noctare præsumant, operas tamen diurnas honestas locare possunt, qui vero se-

Diæcesis Posnaniensis.

rò secùs fecerint, Sacramenta eisdem nullatenus etiam ab exemptis Regularibus Mendicantibus ministrentur, mortui verò Ecclesiasticâ sepulturâ careant. De quibus omnibus Parochi, Confessarij ægrotantibus apto tempore, significare non omittant.

Inhibemus insuper omnibus instrumentalistis ne præsumant tempore *Quadragesimæ*, quo tempore S. Mater Ecclesia, ab vniuersis Christifidelibus irreprehensibilem conuersationem, abstinentiam, & mortificationem singularem exigit, in domibus verò Iudæorum bacchanalibus, & aliis obscænitatibus, quæ dicta gens perfida & sub iugo existens luxuriosè in contemptum sanctionum Ecclesiæ exercet, si militer sextis feriis & Sabbathis assistere, ludere, comedere, bibere, cantare, iumenta musica tangere sub poenis grauissimis per Nos ad delationem cuiusvis statuendis.

De Decretis præsentis Synodi.

QVoniam frustra leges conduntur, nisi debitæ executioni demandentur, ideò ea omnia, quæ in præsentis Synodo decreta sunt, ab omnibus inuiolabiliter obseruari post tres Menses, à die publicationis, sub poenis in iisdem decretis contentis volumus, ac præcipimus

Decreta & Constitutiones Diœcesis Posnaniensis.

mus; vbi verò pro illorum obseruantia nulla est adiecta
pœna, eo casu contra transgressores, pœnis à Sacris
Canonibus, & Summorum Pontificum Bullis, ac Con-
stitutionibus, aliisq; arbitrio Nostro iuxta delictorum
& personarum qualitatem irrogandis animaduerte-
mus. Omnes denique ac singuli Parochi, & Clerici
Nostræ Diœcesis, teneantur ea sibi comparare, penes se
retinere ac frequenter relegere, vt facilius muneris
sui debitum agnoscentes, officio ac statui
proprio satisfacere valeant.

Michaël Hebdowski S. author: Apost. Actorumque
Curia Illustriss. & Reuerendiss. D. Episc. Posn.
Subscripti ac Synodi præsentis Notarius.

ORA-

ORATIO

Admodum Reuerendi Domini,

D. GEORGII GOWARZEWSKI
Canonici Posnaniensis in eadem
Synodo habita.

V Ideo Illustrissime & Reuerendissime Præsul, Perillu-
str: & Reuerendissimi, Admodum Reuerendi,
& Venerabiles Patres, & Fratres venerandi, ab hac
Vestra Sacra Concione, in graui Ecclesiæ, non de faculta-
tibus modò, & Patrimonio Christi, & pretijs peccatorum,
sed etiã de dignitate & libertate, cõsultatione, salutarẽ à me
expectari vocem. Ac utinam hoc dicendi munus delatum
fuisset alicui, graui eloquentia, & sacrarum literarũ usu
instructo, ac singularis exempli viro, qui ad Prophetæ vo-
cem, quæ insonat auribus meis. Quare tu enarras iusti-
tias meas, et assumis testamentum meum, per os tuum?
non exhorresceret; sed potius qui rationes labefactati sta-
tus pristini Ecclesiastici, restituendæ ac conseruandæ di-
scipline

scipline, & morum instauratorum exponere possit. Verū
cum Illustrissimi mei Antistitis eo loco me constituit volun-
tes, voluntate & iudicij eius impulsus fiducia, tandē insti-
tuere sermonem non dubitavi, fretus diuinæ opus subsidio,
qui infantibus verba deesse non patitur, & balbutien-
tium ora instruit. Atq; ut certa ratione, & ordine id
prosequar, primū mihi disserendum erit, vinē externa,
an domestico vitio factum, ut status noster Ecclesiasti-
cus, in hac prouincia, à prima sui dignitate delapsus sit;
deinde, eius rei causas inuestigare, atq; in lucem afferre,
Tibi verò Illustrissime Præsul, vobisq; Reuerendi Patres,
de remediis relinquere statuendum.

Cum & præsentem Ecclesiæ nostro in Regno statum
intueor, & futuras animo calamitates prospicio, non pos-
sum, non vehementer commoueri, atq; eò magis, cum re-
cordor, quā florentem à Maioribus Nostris, totam rem
Ecclesiasticam acceperimus, nec honoribus modò, & digni-
tatibus auctam, sed etiam immunitatibus & libertatibus
amplificatam, hæc verò utraq; concuti, & conuelli cum
intelligā, nec eamagnitēporis cōmutatione, sed tenuissima
propè conuersione, post quā pessum abierint existimo, nisi gra-
uis adhibeatur cura, & sollicitudo, & matura rebus medici-
na, eas vix aliquando ad sanitatem perducī posse. Nam
verissimū illud est: à summa dignitate difficilius deijci, quā
in me-

in mediocritate postea florentiū, ut semel impulse sunt, sisti
nisi ad imū cum peruenerint nequeant, nec furorē impel-
lentium ante frangendum, quā abiectam viderint, quam
impulerunt virtutem. Floruit Ecclesiæ in Polonia
iam inde, cum & Principum Christianorum à Miecislao,
postea Regum à Nostro Chabrio, Floruit dignitas, adeo
ut de amplitudine decertaret cum ipso Regum fastigio
Non aliis certè præsidis, quā tuitione Sacrorum Maio-
res Nostri salutem & incolumitatem Regni, tutam
fore existimabant, nec saluam Rempubl: nisi Fidei, &
tutela Pontificum commissa esset. Itaque in sententia
dicenda, in amplissimo Regni Consilio, prima Pontificibus
potestas; si Magistratus mandandi essent, primum illis suf-
fragij ius; custodes libertatis non alij, quā qui Sacrorum
Antistites; Regum ipsorum, qui & rerum diuinarum,
moderatores. Quis enim in Historia Regni tam peregri-
natur, qui nesciat Senatum Principum, & Regum Polo-
niæ, è solis fermè Pontificibus lectum fuisse. Rempubli-
cam per iactationem interregni, in sinu summi sacrorum
Præsidis Archiepiscopi Gnesnen: tutam conqueuisse,
summā ei potestatem indicendi consilij publici, summam sen-
tentiarum moderationem permissam; ei, ad ultimum,
extreme necessitatis præsidium, si quid detrimenti
Respublica caperet, per fugium. In sinu ergo Sacrorum

Antij

Antistitis supremi, in summa perturbatione, non immeri-
tò tutam fore putabant. Atq; ita Maiores nostri ra-
tiocinabantur. Excelsum in Regno hominum solum do-
minari, & cuicunq; voluerit præsertim humillimo Re-
gnum conferre, Reges Ministros alieni Regni esse, cum
transferre Regna de gente in gentem. Itaq; ei maximè
permittenda potestas, quem Dei locum obtinere consta-
ret. Atq; ut illud Aristotelis est certissimum: à Deo
nobis, & per Deum omnia constituta esse. Ita ab eius
Ministris suspensas esse Regni rationes. Vetus & illud est:
Religionem optimè animos componere, eamq; admissam in
Regnum, agmen ducere omnium Virtutum: tutiores fore
ipsos Reges, si Deum eis amicum esse, & propitium sub-
diti intelligant: facilius Regum in subditos imperium, si
Religione boni efficiantur. qui nihil ab eis metuerent, quos
probos, & religiosos crederent, tutò se, & salutem illis
committere, qui Deum ipsi timerent, idq; creditum esse
ab antiquis, omnia prospera illis euenire, qui religiosè De-
um venerarentur. Nec ignorabant sapientissimi Reges
Nostri, Constantinum Magnum, posteaquam Dijs templa
clausisset, Christo Summo generis humani Vindici aperuis-
set, cum in hoc sacrosancto nomine ferendo, totus fuisset,
imperium difficillimis illis temporibus & ad seditionem
natis, ad summam senectutem retinuisse, & in posteros
propa-

propagasse: Romam veterem retinuisse, nouam condi-
disse, Imperium Orientis cum Occidente consociasse. Audie-
rat Patrum memoria Carolum primum noui authorem
Imperij, id Religioni inscripsisse, & Pontifici obsequentem
sefecisse, cum tutelam Ecclesiæ suscepisset, in Italiāq; exer-
citus contra Tyrannos duxisset. Summum ergo imperij
firmamentum, ut è diplomatibus eorum Regum constat, in
Religione situm ducebant, eamq; ob causam in condendis le-
gibus, primam esse voluerunt de Religione, quā stabilitā,
ceteras super struxerunt.

Atq; hæc ided altius repetenda duxi, ut præsentem
calamitatem animis vestris proponerem. Quid enim
in Regno hoc nobilissimo non concussum, quid non labefa-
ctatum? Regnum hoc florentissimum, ab Hæreticorum in-
iuria septum arctissimā custodiā fuisse scimus: seuerissi-
mas leges in Hæresum sectatores habemus sancitas à Si-
gismundo I. à quo capitali pœna plexi sunt Gedanenses Sena-
torij Ordinis, qui errorum Magistros in Poloniam induxe-
rant, summo quamuis loco nati essent. Capitalis propè
rei damnati erant in Comitibus Principes Nobilitatis, nisi
amore tranquillitatis publicæ, seueritatem legis Senatus
temperasset, ut vitæ quidem venia fieret, Hæreticis tamen
multa exilium esset. Hæc seueritatis repagula superiori-
bus temporibus effracta sunt: quare in Poloniam Hæreses
P ingenti

ingenti impetu inundauerunt. Repressi erant aliquanti-
sser Haretici, donec propè ad rimmentum est, & per in-
commoda Regni tum praesentia eorum spes confirmata
grauem Ecclesiae Catholicae plagam intulerunt, quo ex tem-
pore, Orthodoxorum deteriore locores esse capit. Quis hic
de tam subita & calamitosa conuersione satis queri pos-
sit? Quis non ingemiscat Sarmatiam nostram, sentinam o-
mnium prauarum Religionum effectam? Illa Domina &
Moderatrix Poloniae Sacrosancta Religio, quae in Senatu,
in Conuentu Nobilitatis, in foro, in iudiciis, in Togata Re-
publica & Sagata plurimum poterat, summa cum indi-
gnitate obteritur, & proculcatur. Sed alius querendi locus
hac de re non defuerit. Illud interea temporis consideran-
dum est, ne aliquam nostram culpam id evenisse queratur poste-
ritas, nos omnibus oppressi calamitatibus sentiamus & in-
gemiscamus. Equidem cum quid possint quidue prestare de-
beant, in Regno, qui animarum negotia tractant, quorum fi-
dei tot commissi sunt populi, tot creditae nationes, considera-
mus, non difficile huic rei obuiam iri potuisse reperimus. Quan-
ta enim est uis uerae & sincerae Religionis cum arguto
consilio, & uera germanaque prudentia, cum non ambitio-
sa & graui eloquentia? cum praesertim Religio & timor
Dei sit, qui custodit hominum societatem. Quantis lacer-
tis conterquent Sacri uates tela ignita; & facces ac mo-
uent.

uent Concionum, verum ante ipsi innocentia tecti, sola
conscientia armati Euellit & destruit Ieremias, dissi-
pat & disperdit Regum, Ioachim & Sedecie Idololatri-
am, sed adamantinus a recte factorum conscientia effectus.
Quid Esaias non audet in Babylonis & Tyri, aliorumq; po-
tentissimorum Regum superbiam, onera Regnis, ipsisq;
Regibus distribuens, sed ante sua Seraphinus lingua calculo
expurgauerat. Cedit Rex barbarus Achabus Elie tonan-
ti, perhorrescit minas, terretur prophetica voce, submit-
tit ceruices, induit saccum, spargitur cinere; sed igneus
ille vates, quo ardebat, quem spirabat ignem, iaculaba-
tur fulmina ex pectore, non ex ore emittebat. E pecto-
re enim, quasi ex nube, fulmina verborum elisa, sauciant
mortalium mentes. Eius nimirum iaculamur ignea tela,
cuius ne unum quidem verbum cadit in terram, aut va-
cuum redit. Quantum incussit timorem Regi flagitioso
Ioannes, quid non efficit innocentia tectus? Timebat, in-
quit sacer Historicus, Ioannem & audito eo multa fa-
ciebat, timebat male sibi conscius, innocentissimos hominis
mores, & integerrimam vitam. Timebat & Eliseu
Ioas, in cuius precibus salutem Regni sitam sciebat: obiur-
gatur a mortuo Rex, tacet, lachrymatur, orat, veniam
expectat, sed ante salutes senserat Prophetæ preces.
Querimus sæpè de potentia secularium, premi nos vocife-

remur: quis nos coniecit in has angustias? cur non formi-
dabiles iis sumus, quorum salutem & incolumitatem Re-
gnorum, summam rem & pacis & belli sustinemus? Quid
enim causæ est, quod Iosue summus belli Imperator ad nu-
tum Moysi obsecundabat, videbat nimirum, vide-
bat in eius precibus salutem Civium sitam, remq; summam
& Politicam & militarem collocatam. Pertimescit
Eliam Ahab, quia imbrium potestatem habere non igno-
rat: Eliseum Reges potentissimi, quia aquationem exer-
citus solus in arida solitudine, siti prorsus milite encælo pote-
rat obtinere. Hæc sunt formidabilia principibus verbo-
rum & precum fulmina, quia si is fuerit qui debet esse Sa-
cerdos, & cæli potestatem & elementorum habebit, & te-
la verborum, si innocentia fulciatur, magno impetu in Prin-
cipes vibrabit. Has omnium calamitatum minas in prin-
cipes populumq; universum, iaculatur Moyses fretus & in-
nocentia, & diuinæ opis fiducia puras leuabat manus in cæ-
lum; audiebatur, hostem premebat, suos confirmabat. For-
midabilis nobis potentia secularium, quia arma nobis spiri-
tualia socordia excussit, & innocentie præsidio destituti su-
mus; nullo armati zelo procedimus, volumen frigidissima-
rum concionum legimus, quia ipsi non calemus: verba vo-
lant, non vulnerant, quia pondus à sanctitate nullum habent
Equidem ita natura & usu comparatum videmus, Authori-
tatem

tatem Pastorum facile obteri, quorum mores sunt despectu
eos esse in veneratione, in quos nihil inuidia dicere possit. An
enim contemnatur, qui cum potestate praest, qui ipsas re-
git animas, nisi se ipse contempserit? Vitia nos abiiciunt no-
stra: in circulis, in triuiis agimus auum, cum plebecula le-
uitate certamus, luxu & sagina empti, vcreor ne etiam
medio die temulenti. Nec mea quidem sententia Ethnicus
licet Philosophus abit à vero, cum ait, solute viuentes de-
spicabiles esse, & inhonestam esse labem, in ebrietate proie-
ctorum. Quis enim cum honore dignum ducat, quem mer-
sus in poculis animus mortalium eximit catu, cuius in vita
nihil serium, nihil constans, omnia vaga & soluta, quem
non sobrietas venerandum, non grauitas morum facit: qui
nullas aut exiguas cum Deo rationes habet, quem non ut
Moysen consortium Diuinum reuerendum, non diuturnum
cum Deo colloquium praestat. Tum vero qui effuse dat
se auræ populari, si quid eloquentia valet, si demissus ad as-
sentationem conuiet in peccatis, quis eum obseruet aut ve-
reatur, quo permittente omnia facere licet. Hæc reuera
sunt quæ contemptus nostri ansam præbent. Quod si ex
Historia tum veteri tum recenti repetamus, quam ob rem
honor sit delatus à Summis Principibus Ordini nostro, non ho-
minibus certè, sed virtuti delatum intelligemus. Nec dissi-
mulauit Valentinianus Imperator. Eum nobis inquit eli-
gite

gite Antistitem, cui fastigium & fasces libenter submit-
tamus: certe hic non tam homini quàm ipsi Deo submittit
caput. Cautum lege à Constantino perhibet Eusebius, ne se-
cularium ulli maior quàm Sacerdoti haberetur honor, sed
hunc virtuti deberi voluit, cum ad Exercitum Pontifices
exorandi Dei causâ duxit. Nec Theodosius humanum
aliquid spectabat, cum Sacerdotum precibus imperia susti-
neri affirmaret. An enim non hic honor debeatur Ordi-
ni nostro, propter dignam Sacerdotio virtutem, Aud-
acter & verissimè Sanctus Chrysostomus pronunciauit. Non
Rex, non Imperator à iugo authoritatis vestræ eximitur,
Crux Christi antecedit Aquilas Imperatoris, & gladius
Petri gladium Constantini, & Apostoli Sedes præiudi-
cat Imperatoris potestati. Quis autem negat ad tan-
tam dignitatem parem asserendam esse virtutem? Quis ve-
ro in tanto fastigio non indignetur collocatam leuitatem,
inconstantiam, temeritatem, auaritiam, temulentiam, quam
& humi abiectam voces exhibilent circulatorum. Nec
verò sibi persuadeat quisquam, in occulto esse vitia Pasto-
rum; nisi in specula neget eum esse, qui pro omnibus excubet
& obseruetur, cum ea sit nostri temporis præsertim hominū
in vitis improbitas, ut in suis sceleribus Sacerdotum præ-
tendant neuos. Optime ille, gubernatores inquit alio-
rum in maxima licentia minus sibi licere persuadeant, neces-

60
recede est. Nam & rectè & iuendi necessitatem, qui ob-
seruat, impenit & aliena vita moderatorem ad scelus præ-
ire indignissimum iudicatur. Contemptum igitur Ordinis
nostri à nostris sapè & itis proficisci existimo, contemptum
audacia sequatur & insolentia necesse est.

Alterum ego eius rei caput esse, ministeriorum Sa-
cerum negligentiam, existimo, quæ in ipsum Deum re-
dundat, ex neglectu iniuria seuerissimè vindicari. Quis
enim hoc vel Angelicis formidandum kumeris murus ita
cabit, ut pro dignitate aut ad aram cum illis assistentibus
Deo spiritibus assistat, aut legatione pro Deo fungatur ad
mortales? Quia, an non capitale fuit sacerdoti aram igne
desitui, aut victimas abesse suas igni sacro? at quoties ne-
gligentiâ nostrâ euenit, ut ignis spiritualis sacrificij incru-
enti extinguatur, quoties illa missio non tam honesta
quàm desertio sacrorum, & absentia, quàm fugam me-
lius neminuerim, præsinitur, & necessitatis nomine ob-
tenditur: itur ad amicos aut verius ad gregales, iux non
cursus causa ad cælos, sed ad vitæ gemellos, graue interi-
ituc natus pascendi gregem, reficiendi animas, publicæ
orationis suffragium. & ceterarum obsequierum inter-
mittitur. Quoties Deum honore, Ecclesiam fructu, mor-
tuos subsidio frustramus. Hoc nimirum est quod queritur
Deus grauissimè, vnum quemque ad sua festinare, do-
mum

num autem suam deseri, eam domum in qua nomen su-
um & cor esse affirmat, & oculos ac aures fore pollice-
tur, quam nunquam ipsi aut Cherubini, qui Thronus eius
gloriæ sunt destituant. Quot mihi Samueles qui ad aram
Dei excubent reperies? quot Iosue, qui à tabernaculo non
recedant, quot Moyses, qui consilij causâ ad oraculum ac-
cedant: quot Eleazaros, qui pro Regibus & Imperatori-
bus os Domini eant consulturi. Seuit si quando pestis &
ciuitates crebris funeribus exhaurit, quis inter viuentes &
mortuos consistit deprecator: sternuntur passim morbis cor-
pora, inexpiati decedunt miseri mortales, disceditur è ciui-
tate, suæ consulitur saluti, quam alienæ impendere non tam
caritas, quàm emptâ stipendiis opera iubebat, & interim
ne cogitatur quidem animas pastorum alienæ saluti preci-
um futuras; ita nostræ salutis inimici sumus, ut nostram a-
lieno sanguini impendere non dubitemus, qui nostrum vena-
lem addiximus timori.

Quid de infantum, quorum æterna salus paruo momen-
to interuertitur, destitutione querar, ad cõne nobis ille sanguis
cui proprium impendit Christus, vilis est, ut eum vel no-
stris negotiis domesticis, vel amicorum salutationi postha-
beamus. At hic cum S. Bernardo exclamo: parce alie-
no & tuo sanguini: facile addiderim parce & Christi, qui
suum impendit. Dispensatio tibi credita est, audi Apo-
stolum

stolum: contestor vos inquit hodierna die, quia inno-
cens sum à sanguine omnium vestrum, non enim subterfugi,
quo minus annuntiarem vobis omne consilium Dei.
Reus erit ergo sanguinis Christi, qui non annunciat, immu-
nis hic, qui alienam misericordiam solam nitentem neglexerit
salutem. Quis non ingemiscat animarum precium tam
vile apud istos esse? Quid querat alia officia, usu quidem
difficiliora, sed prorsus necessaria derelinqui? Questus sum
paulo ante quod vis verbi Dei non penetret corda homi-
num, & haste illae spirituales leui brachio adactae non vul-
nerent mentes mortalium. At nunc magis queren-
dum mihi, quod ante fidem zelo destitutae sint, postea ve-
ro etiam subsidium salutare requirant. Est enim quid-
dam aliud, quod pondus afferat verbis, quo conciones no-
strae efficiantur animatae; vita nimirum ad exemplum
aliorum recte instituta. Nam verissimum illud in pri-
mis est, neminem aliis ad virtutem viam demonstrare
posse, qui non eam ante decurrerit: ita neminem in Politicis
fore Ducem, quam qui praecat subditis exemplo. Ego in-
primis ita existimo, ut in politicis nemini Imperium conue-
nire Cyrus Rex censebat, qui non melior omnibus esset, qui-
bus imperaret; ita in Ecclesiae dignitate neminem recte
constitui, qui non ut Moyses fidelissimus sit in tota domo
Dei, qua domo & Reges & Principes ac Principum fa-
miliae

milie & Populus continentur. Eleazaro Sacerdoti parere iussit Deus Regem; Adeitis inquit vocem ingredietur & egredietur. At ipse Eleazarus cum arca Dei viuentis Regem precedebat. Corruptum populum ingentibus sceleribus deleturus erat. Deus, ab Authoribus exempli Sacerdotibus initium sumptum est. Nam ea conditio est Præpositorum, ut quidquid agant præcipere videantur. Quod si Princeps Politicus ciues suos non aliter rectè facere, quàm faciendo docet, nec illi à quibus rectè viuendi exempla Principes Deus petere volebat. Rectè Alphonsus Rex Aragonum, Florum speciem referre populum asseuerabat, qui ad solem conuertantur. Vespasianus Princeps, quæ vitia nunquam suppliciis cõerceri poterant, exemplo correxit; at multò magis in Christianis Principibus scimus perfectum, cum Constantini exemplo uniuersus propè exercitus eum, quem ipse Diuinis rebus honorem habuit, tribuere sibi duceret gloriosum. Soles igitur sunt Principes, multò magis præpositi Ecclesiæ, quos Christus lucem mundi appellauit, ad quam sectatores conuertantur, necesse est.

Nos verò qui multò magis in hoc Regno nati sumus, in quo liberam & apertam obiurgantis vocem, nemo ferat, immò plerumq; omnes dicant. Nobis, non tam imperio, quàm exemplo opus est. Efficacissimum persuadendi genus est, quod

60
quod me facere videritis, & vos facite. *Vitam Christi-*
anam non tam praeceptis, quam exemplis constare docuit
Christus. Nec miraculis aut doctrina inquit Chrysostomus,
ab Apostolis gentes esse conuersas, sed summa innocen-
tia vitae. Nec non Sanctissimi Poloniae Pontifices Adal-
bertus & Stanislaus fide propagarunt, summa integritate
& exemplo.

Quare ut uniuersae huic meae dissertationi finem im-
ponam, postquam ostendi, Rem omnem Ecclesiasticam, to-
tamque eius incolumitatem in nobis esse sitam; quidquid ve-
ro vel ornamenti, vel subsidij ei accedere, aut etiam auto-
ritatis & immunitatis decedere, contingat, nobis proficisci.
Vos ego vehementer obsecro Rēdi Dñi, ne Ecclesiam in Regno
hoc, aut suis bonis stamentis destitui, aut imminui libertatibus
patiamini, ne in hanc calamitatem & contemptum venire
sinatis. Efficite ne primum vita nostra sit despiciatui, ne
mores indigni sacerdote, ne Sacra ob vitam contemnantur
ne religio ob exempla indigna obteratur; vitiorum haec est
labes, pronum & proclius est, quidquid in contem-
ptum aliorum, quidquid per se abiectum. Mutatum
est inquit Ieremias aurum optimum, quia obscuratus est
vitiis nitor innocentiae; pondus abest verbis, quia exemplum
propè nullum. Non speculatores modò voluit Deus esse
Sacerdotes, qui admonerent de periculis mortales, sed multò
magis

magis secula ad quorum censuram suos corrigerent mores.
Magna est vis innocentiae, si eloquentia sit instructa.
Magna eloquentiae virtus, si innocentia tecta sit.
Non illius vim Imperatores, non Reges ferre possunt,
quia vitia castigata tum non remordent, quando regeri non
possunt; defendunt se, si patrocinium scelerum à monito-
rius habeant. Quid si accedat assiduitas; si sancta
sanctè tractentur, si excolatur populus Dei, si templi cul-
tus nitidus sit. Et non plus fulgeant calcaria, quàm altaria,
si nemo grauetur ad officia precum, non auctoritatem tan-
tum pristinam, sed etiam venerationem consequemur; Inte-
gra nobis libertates nostrae, Et immunitates erunt sanctae,
erumpet in Senatu ex Pontificibus vox libera, in conuentu
Nobilitatis primae deferentur partes, non haeticorum
tela nefaria, non Pseudopoliticorum coniurata manus, per-
fringere audebit causam iustam non praedae militum bona
Ecclesiae erunt obnoxia, non vtiligalibus iniuriis exhaurie-
mur, temeritas improborum fulmine potestatis Ecclesiasticae
percelletur, nihil in nos poterunt aduersarii, si peruigiles Et
attentos in officio nos cernent. Quod si contra euenerit, no-
stra vitia nos praesidiis omnibus, honore, amplitudine, re-
uerentiâ priuabunt. Quod ne eueniat Deus Opt. Max. ca-
rissimis precibus nostris auertat. Amen.

XXXXXX
XXXXXX

C A S V S

RESERVATI

TO IEST,

Przypadki duszne / grzechow / y klaterow / ktore
na kazdy Rok / w dzie. Wielkoczynkow /
wedlug Bullam Cænæ Domini, Qćiec swię-
ty Papięs publicznie / y do rozgrzeszenia sobie wła-
snego zachowuje / niżej opisanie są.

Te zaś Casus, abo przypadki duszne / grzechy y
klaterow / ktore z prawa Dyca S. przynależą / iż nie ka-
żden u prześle dostatek takich prawnych / wiadome
bydź mogą: krotko co potrzebniejsze zebrane y wy-
pisane są.

Wapzod tedy wpadać w klaterę Papięsą / ci
wysylcy / ktorzy Duchowna osobę iak Polniet / badź
zwlekt / badź zakonna / vderza. b. Mćitez / co
roczyni konu w rożnieniu / co do tego ponagala / co na
to sezwala / y gdy się ich inieriem stanie / mocno
przytyn stoia.

Item: Ci ktorych Komissarze Papięscy zaś
kino gdy już Rok wyndie takowey klaterie.

Pz

Item.

Ca: 17. q. 4. Ca
29. Si quis sua
dente.

b eap: Mulieres
de sent. excom.
lib 5 tit. 39.
silli vero.

Cap. Cuxrenti
de offi. deleg.

Cap. Dura. de
crimine falsi. §.
Adiicientes.

Ca. Significavit.
de sent. excom.

Ca. Nuper. de.
sen. excom.
Cap. Conquesti.
sunt. de sent.

Cap. Eos qui de
sentent. excom:
in 6.

Clem. Religiosi.
de privileg. lib.
§. tit. 7.

Item Ci ktorzyby zaśleci byli od Biskupa/ dla
tego iz falszmye listy Papieſkie mia/ gdye przez dni
dwadziecia Biskupowi nie beda posli sui.

Item. Duchowne osoby/ ktorz wiedzac/ do-
browolnie przypuszczaja do kluby Bozey/ mianow-
wiec od Grolice Apostolskiej zaſlere./ y publiko-
wane.

Item. Ci/ ktorzy wiedzac obraca z takien i zaſlere,
mi/ mianowicie w onym występie/ dla ktorego ja/
zaſleci.

Item. Ci/ ktorzy ze sloſci pala Koſcioly
Klasterow/ y iſte miejsca poboſne: takze Sreſto
Kradzey/ ktorzy wyſlania Koſcioly: gdy wyſi dſi
przeciw im publika-ya od Biskupa po publiacyey
bowiem nie moze ich rozgrzeszyc tyl o Oclec s.

Item. Rozgrzeszeni/ dla niebezpieczestwa
ſmierci od klasterow Papieſkich/ gdyby po takim nie-
bezpieczestwie/ mogac/ nie starali ſie o rozgrzeszenie
Papieſkie. A rez ci/ ktorzyby do yć nie wczynili res-
nu/ co przyrozgrzeszeniu/ takim lubowali.

Item. Wpadaja w klaster Papieſki/ Zakon-
nicy/ choć nie Profesay/ ktorzyby ſie wazyli/ bez po-
zwolenia Plebaniſkiego/ abo Urzedu Biskupiego ad-
ministrerac Saſtamentu Ciela Paſkiego/ Wleus
ſwietego/ Malze wo zegnac kon uſkolwiek. Takze
wazyliby ſie tego rozgrzeszyc ab Excommunicatione
lata a Canone: to iest/ od klasterow prawd Duchownez
go: abo tez rozgrzeszyc przeciw Statutom Prowina-
cyalnym y Synodalnym/ to iest (iſto onizowia) a
poena

poena, & à culpa. Oprócz tych przypadków/których
Prawo/ y Przywileje/ im pozwalają.

Item. Duchowni/ bądź Świątocy/ bądź Za-
konni/którzyby przywodzili kogo aby ślubował po-
grzesić się dać w ich Kościele: albo żeby już nie od-
mienili/ iesliby sobie w nich obrał pogrzeb.

Clem. Cupien-
tes de poenit. S.
Sanè.

Item. Ci wśfyscy/ by najwyższego stanu/ koro-
rzy przymuszaia Kapłany/ mieć Mszę na miejscu
tym/które jest Interdyktem zakazane/ aby na nim/
żadne nabożeństwo nie było odprawowane/ y ias-
kożkolwiek zwolyniaia ludzie klere/ y podległe inter-
dicto, do słuchania Mszy Świątocy. A też ludzie/
bądź Kłeci/ bądź Interdyktowi podlegli/ co wymieść
niechca/ gdy im z Kościoła wychodzić kaia/ y wśfy-
scy inśy/ co zabraniaia/ aby tacy ludzie z Kościoła nie
wychodzili/ z którego im wymieść rozkazują.

Clem: Gr
nos de senten.
Excom.

Item. Te/którzyby wzięli się rozgrzeszyć kogo
od tych ślubów Panu Bogu uczynionych: Od ślubu
pielgrzymowania do Jeruzalem. Pielgrzymowa-
nia do Rzymu. Pielgrzymowania do S. Jakoba
grobu/ Wstąpić do Zakonu: y od ślubu zachowania
czystości. Też y ci/co by się wzięli rozgrzeszyć od
przypadków opisanych w Extrawagancie. Etsi Do-
minici. 2. De poenit. & remiss.

Extravag. Etsi
Dominici. 2. de
Poenit. & remiss.

Item. Ci którzy dają/ albo biorą co/ wzglę-
dem wstępowania do Zakonu.

Extravag. de Si-
mon. lib. 5.

Item. Ci którzy dopuszczają się Symoniej/
albo świętokupstwa rzecz sama wykonanego/ z stro-
ny święcenia na Kapłaństwo/ albo Beneficjum ię-
kiego

Extravag. Cum
detestabile. de
Sim. lib. 5. cap.
22.

Greg: XI. in sua
Cōst: quæ incip:
Solicite.

Pius V. in sua
Const: Licet fel-
record.
Nauar: de Sim.
Confid: cap: 23.
n. 109.

b. Nauar: de Ex-
com: PP. refer.
cap. 27.

Greg: XIII. Cōst.
Vbi gratiæ.
Conc: Tri: Sess:
22. Cap: II. de
refor.

Greg. XIII. Ad
tolend.

Kiego: A też ci/przez których się to dzieje.

Item, Ci/ ktorzy opatruiac tego Beneficium kościelnym / w ten sposób co biora: albo przez kon-
trakty iakie/Prawy y Kanonum świętym przeciwne/
przymusza do tego/ aby im co obiecane było.

Teżże klarwie podlegli/ y owi ktorzy Beneficia dostata per Simoniam (iako Doktorowie zowia)
confidentialem: to jest/ gdy ktora kondicya daje to-
mu Beneficium: y ow go też tym sposobem bierze/ aby
ie nie sobie własnje/ ale komu infemu/ ktorzyby snadź
na on czas/ albo przez nieposobność/ bo przez impedy-
ment iaki/ według prawa y Kanonow s s. nie mogli
bydź instituowani/ zaczynal.

Item. b Ci ktorzy bez dozwolenia/ y bez przy-
czyn słusnych/ wchodzi do Klastoru Panien Za-
konnych.

Item. Wszyscy/ zaś Duchowni/ iako y Świę-
cy iakiegokolwiek stanu/ y dostojności ludzie/ ktorzy
Jurisdikcyę/ dobra/ czynsz/ pożytki/ y wszelkie do-
chody kościelne/ Klastorne/ do Beneficium, albo iak-
kiego infego mieysca pobożnego należace/ sobie przy-
właszczala: albo więc przeszkadzaia/ żeby nie dochod-
ziły tych/ ktorym słusnie przynależa.

Item, Ci ktorzy pojedyncz odprawia: Pano-
wie też/ ktorzy im placu dozwalia/ pomagais / ra-
dza/ y przytym będą.

Item. Ci/ ktorzy dla namyślnego palenia do-
mow/ zboża/ y infych rzeczy bywais od Biskupow
zakleci, y publikowani; abowiem po takichym za-
kliciu/

kłecí/ y publikowani: abowiem po takowym zaśle-
ciu/ y publikowaniu/ nie mogą być rozgrzeszeni/ tyl-
ko od Wyści Świętego.

Jest ińszych wiele takich przypadków y klatw/
Stolicy Apostolskiej zachowanych / Ktore iż w Pol-
sce rzadko się trafiaia/ nie zdalo się ich tu wypisó-
wać: iednak Plebani y Spowiednicy mają o nich
władowosć mieć/ ex Nauaro & aliis probatis Au-
thoribus.

Grzechy y Klatwy, ktore do rozgrzeszenia z
wierzchności Biskupiey z prawa są zachowane.

Naprzód wpadaia w klatwę Biskupia z prawa
Duchownego/ Błogosłowy/ iakiegobykolwiek
stanu były/ ktore osoby Duchowne bądź Święte-
kie/ bądź Zakonne/ bywaia.

Item. Wpadaia ci/ ktorzy Duchowna osobę
iakożkolwiek nie szkodliwie uderza.

Item. Biskupiemu rozgrzeszeniu podlegia
Klatwa/ ktora sam wyda swym Statutem na kogo/
y sobie rozgrzeszenie ley zachowa.

Teyże klatwie podlegia/ y owi co obcuia z
zakletami/ w tym występku/ dla ktorego iest zaklety.

Item. Klatwa Papiecka/ od ktorey rozgrze-
szenie/ dla iakiey słusney przyczyny bywa pozwo-
lone Xiężey niższego stanu: abowiem takie rozgrze-
szenie/ nie każdemu Kapłanowi/ ale samemu Bisku-
powi należy.

Item. Gdyby rozgrzeszony od Stolicy Pa-
pie-

Greg: XIII. Ad
rolend.

Conc: Tri: Sess

25. c. 39. de ref.

Cap: Tua nos
defent. Excom-
mun.

Cap: Mulieres.
de sent. Ex com.
lib. 1. tit. 39.

cap: Peruenit de
sen: Excom.

Ca: Nuper de sen-
ten: Excom.

Nauar: de Excom.
ref: Epis: c. 27.

Ca: Nuper. de
sen: Excom.

Ca: Monach: de
sen: Exc: Nauar.
de Excom. ref:

Episc: cap. 27.

Ca. Fos. de sen:
Excom: In 6. lib:
tit. II,

Innoc: IV. in
Cap: Quamuis.
de senten. Ex-
com.

23. q. 8. Cap.
Pessimum.

Na var: de Cas-
refer. Cap: 27.
Cap: Statuimus.
de Maledis.

21. q. vlt. C. S.
quis membro.
lum.

pieścię / albo Legatów / Tuncyusów / miał wstąpić
nie / aby się stawiał Biskupowi / albo u sym Sędziom /
dla pokuty świętej: y żeby dosyć uczynił tym / kto-
rych obraził / albo tym dla których zatkęty był / a także
maby rozsądzić / mogąc / iako naprzedzcy postupe-
nie był. Abowiem każdy / dla nieposłuszeństwa /
wpada zaś w klawę pierwszą: od ktorey iednak Bi-
skup rozgrzeszyć może.

Item. Biskupiemu rozgrzeszeniu podległa
klawra Papieścia / ktora na sobie mała ci / co do Gro-
lice Rzymskiej Papieście / wedle rozsądku Bisku-
piego / nie mogą przybydź / przesłusny impedy-
ment / dla rozgrzeszenia / choć powinni byli.

Item. Biskupiemu rozgrzeszeniu podlegli ci /
co pala domy / zboża / y inne rzeczy / nie z przygody /
ale wmyślnie / tak przez pryncypala samego / iako y
pomocnika jego / rada / y radunkiem.

Item. Grzechy wśelakie ciężkie / popelnione
iawnie / ze zgorszeniem drugich / za ktore solennis-
to jest / zperenem ceremoniami / iawna pokuta na-
znaczona bydź ma.

Item. Błuznierstwo iawne / y wiadome /
przeciw P. Bogu / Pannie Marycy / y Świętym.

Item. Grzech / ktorego Biskup dla słusney
przyczyny rozgrzeszyć niechciał.

Grzechy Biskupiemu rozgrzeszeniu, wedle po-
słolitego, y dawnego zwyczaju, należące.

Męzoboystwo wmyślnie popelnione / albo iakiego
całego.

członka całowleczego wlecie: tak przez pyncepalis
sąnego / iako y pomoncia iego / cada / y tam i tam.

Item. Zfalszowanie piśm wsełaziego / i to:
te si: sadu / prawa / y spowledliwości o y: se.

Także fałszywe świadectwo / y prawdy sa-
talcie przed Sedm: to: si: rozanice ma y o ieru-
tinum. Także pokazanie piśm / y sprawy powie-
zoney si: do nie przecinoney / przez Adwokaty / i Aubz /
przez Prokuratory / y przez Pisarze.

Item Sacrilegium wselele niy scia swiętego tak
ze wolności y swobody iego zgwalcione: Kandyca-
za Przenawiersego Sakramentu / Reliquiy swię-
tych znacznych / i tebrd y spisetow Kościelnych.

Item. Gwałtowne rozrywawienie Kościoła / abo
znazanie przez grzech nieczysty iurtem popelnione.

Grzechy, Biskupiemu rozgrzeżeniu podług
zwyczaju Prowincyey Polskiej, należące:
y zachowane.

Codziosstwo kilku osobom iawne.

Item. Rapt / abo zgwalcenie Panien.

Item. Incestus, to iest: Grzech cielesny z
krewnem / abo y zakonnem popelniony.

Item. Sodomia, to iest: Grzechy cielesne /
przeciw przyrodzeniu popelnione. Także Bestialitas,
grzech sprosny z Bestyami.

Item. Maltiestwa potajemne / y przecla-
wko zakazania Kościelnemu uczynione.

Item. Gdyby kto lichwil / abo iakie kontra-
ry / przez Kanony swięte Kościelne zakazane / czynil.

Item.

Navar. de Car-
refer

Cap. 27. n. 262.

17. q. 4. Cap. 27.
Quisquis.

Item. Gdyby kto dżiesięćiny albo to / co Testamentem napobożne uczynki oddano jest / przy sobie zatrzymał / y utrzymował.

Item. Bicie rodziców rozmysłne / z obrazami.

Item. Sortilegium, seu diuination: to jest / Grzech / tych co się wrozkami / gustami / praktykowaniem / albo obwołaniem rzeczy przypadłych / czarami / babim żegnaniem / lekowaniem / y iaktwami kolwiek zabobonami bawia.

Także y ci / co do takich Wieszczków / y Czasownic / wcielają się / y onych używają. Wczym rzeczba Spowiednikowi ostróżnym bydl: bo po spolicie w takim przypadku przynuszywa się Hæresis, iako to więc bywa / gdy ci Wieszczkowie do mocy Szatańskiej wcielają się / y chwale nudają / używają go: albo też złe używają słow / y rzeczy świętych / y święconych.

Item. Gdyby jaka białogłowa płod w sobie przez trunki / albo inne sposoby / truią / y traciła / albo się starała / aby nigdy nie rodziła / albo przyczynę dala / aby się nie żywe dzieciętko wrodziło.

W tym zaś białogłowom / które dzieci pierś używające na łóżku przez noc przy sobie mieszka / choćby też dziecięcia nie wtoczyły / ani wdusiły / ma bydl znaczna pokuta dawana. A ktoraby (strzeż Boże) dziecię tak wdusiła do zwierchności Biskupicy ma bydl po rozgrzeszeniu odesłana.

Dawacy Dzieci do szkół Hæretycznych.

Wiedopuścacy / y przeszkadzacy ludziom ostatni.

ostatecznej woli Dispozycyey.

Czeladzi służebny / osobom duchownym
zakazujący służyć / gdyś poddany posługi ynnu
Contracy czynić zakazujący / obowiązani są Bullæ
Cænz Domini.

A pospolicie wszystkie grzechy / które maia
przyłączone. Excommunicationem Episcopis re-
seruaram: to jest / Klatwę większą wydana / bądź od
Prawa Duchownego / w która każdy wpada / tym
samym / gdy takowy grzech popełni: bądź od Śe-
dziego Duchownego / który ma moc zatłinać / to jest
Biskup / abo Officyał.

W tych jednak / tak Wyca Świętemu / iako
y z wierzchności Biskupiey / zachowanych grzechach
y przypadkach / może każdy Kapłan porządnie po-
święcony / człowieka śmiertelnie chorującego rozgrze-
szyć: z tą kondycją / iż iesli go Pan Bóg przywróci do
zdrowia / tedy znorow powinien się starać o rozgrze-
szenie tych grzechow / na które on Kapłan / za zdro-
wia iego / nie miał mocy: Gdyż absolucya onych cięż-
kich grzechow / tylko w oney chorobie (żeby był czło-
wiek / nie mogąc na on czas takiego Spowiednika
mieć / któryby go z grzechow / Wyca Świętemu abo
Biskupowi zachowanych / rozgrzeszył / bez spowie-
dźi nie ymari) ważna była / y dla niebezpieczeństwa
takowego / Kościół ludzkom tę łaskę czyni / y każdemu
Kapłanowi / na ten czas tylko / takiego rozgrzeszenia
pozwala.

Casus, to jest przydadek: w których Kanony
święte

*Święte, albo Prawa Kościelne, bronia zmar-
łym pogrzebu Chrześcijańskiego.*

Dec. l. 5. tit. 1.
Sicut de Hae-
res.

a Dec. l. tit. 19.
c. 3. Quia in o-
mnibus.

b Dec. l. 5. tit. 38.
de Poenit. & te-
mil. c. 12. Omnis.

c Dec. l. 3. tit. 35.
de Stat. Monach:
c. 4. super quo-
dam.

d Dec. de De-
cimis l. 3. Tit. 10
c. 19. Prohibe-
mus.

e Dec. de Male-
dicis lib. 5. Tit.
26. C. 2. Statui-
mus.

f 13. q. 2. c. 21.
Pro obeuntibus

g Dec. de Tor-
neal. 5. tit. 12.
Conc. Tri. Sess.
25. cap. 19.
h in 6. de sent.
Excom: l. 5. Tit.
21. cap. 20.

GDy kto umrze będąc niewiernym/ albo Herety-
kiem.

Gdyby dziecko umarło bez Chrztu / albo ie z ży-
wota matczyńskiego wyproco.

Item. a Gdy kto będzie iawnym lichwie-
rzem/ y w tym umrze.

Item. b Gdyby kto nie spowiadał się/ przy-
namniej raz przez rok na Wielkanoc / y Ciała Pań-
skiego nie przyjmował/ nie mając słusney przyczyny.

Item. c Zakonnicy/ ktorzy mając iaką wła-
sność umierają.

Item. d Ludzie wsłacy Świeccy / ktorzy
Dzieściny Kościelne zatrzymawają / y w tym umierają.

Item. e Ci ktorzy bluźnią Panną Bogą/ y
świate jego: a niechcąc pońuty / względem tego blu-
źnierstwa / Kanonem / albo Prawem Duchownym
naznaczoney/ wypelnić/ w tym umierają.

Item. f Gdyby kto był sam sobie meżoboy-
cą / iakimkolwiek sposobem / mając rozum dobry/
y zupełny.

Item. g Gdyby kto umarł/ odprawując
gonimę/ pojedyncę/ albo bledząc się z zwierzęty.

Item. h Gdy kto umrze/ mając na sobie
klerwę/ chociaż niesłusna. Do tego/ komu iedno za-
żywota zakazane było wejście do Kościoła/ temu też
ma bydz pogrzeb Chrześcijański zakazany.

